

Balaton Kiemelt Térség
Fejlesztési Programja
Konceptió, Stratégia és Operatív Program

TÁRSADALMI-GAZDASÁGI
HATÁSVIZSGÁLAT

2021

Készítette: Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft.

Készítették a Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft. munkatársai

Dombi Gábor, szociológus

Egerszegi Zita, környezetmérnök

Fekete Károly, geográfus

Oláh Miklós, szociológus, kutatásvezető.

Bevezetés - a tervezési folyamat bemutatása és a hatásvizsgálat elvégzésének célja

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvénybe foglaltak szerint a Balaton Kiemelt Térségre 2021-ben készül el az a fejlesztési koncepció, stratégia és operatív program, mely meghatározza a térség fejlesztési irányait és célkitűzéseit az elkövetkező közel egy évtizedre. E tervezési munka kiindulópontja a 2014-ben a Balaton Fejlesztési Tanács által elfogadott fejlesztési tervdokumentumainak felülvizsgálata volt, mely már a Tanács 2018. évi munkatervében is szerepelt, a 4/2018. (02.16.) határozat adott felhatalmazást a munkaszervezet számára a feladat elvégzésére. Az elvégzett felülvizsgálati munkáról a Balatoni Integrációs Közhasznú NKft. a 2018. december 4-én, Siófokon tartott ülésen tájékoztatta a Balaton Fejlesztési Tanácsot. A 34/2018. BFT határozatban a Tanács utasítást adott, hogy a Kft. végezze el a „Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Hosszú Távú Területfejlesztési Koncepciója 2014-2020; Helyzetelemzés” című dokumentum frissítését, a legfrissebb adatokkal történő aktualizálását 2019 – 2020-ban, összhangban az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció felülvizsgálata kapcsán zajló munkafázisokkal. Emellett feladatként határozta meg a Tanács, hogy szükséges esetben a „Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Programja; Koncepció 2014 – 2030” módosítása, valamint az ebből levezethető fejlesztési stratégia és operatív program kidolgozása is kerüljön előkészítésre.

2019 során lezajlott a koncepció felülvizsgálatához kapcsolódó munka. Ezt követően a Balaton Kiemelt Térség Hosszútávú Fejlesztési Koncepciójának társadalmi egyeztetésre szánt változatát 2020. február 21.-i ülésén a Tanács megtárgyalta, az 5/2020. (II.21) BFT határozattal elfogadta, és társadalmi egyeztetésre bocsátotta a 218/2009. Kormányrendeletbe foglalt szabályok szerint. A dokumentum társadalmi egyeztetése 2020. március 19. – április 24. között zajlott. A koncepció társadalmi egyeztetésen átesett változatát a Balaton Fejlesztési Tanács 2020. május 15-i ülésén megtárgyalta, és a 22/2020. (05.15) számú határozatával elfogadta. Ezzel egyidőben a Tanács a határozatban utasítást adott a Balaton Kiemelt Térség Stratégiai Programja társadalmi egyeztetésre szánt változatának előkészítésére.

A kiemelt térségi Stratégiai Program egyeztetési változata a 2020. december 4-én tartott Tanácsülésen került elfogadásra a 42/2020 (12.04.) BFT határozattal. A dokumentum társadalmi vitája 2020. december 7. – 2021. január 25. között zajlott. A társadalmi és szakmai egyeztetés lefolytatását követően a Balaton Fejlesztési Tanács a 9/2021 (02.19.) határozatával elfogadta a kiemelt térségi Stratégiai Program végleges változatát. Ezzel egyidőben, ugyanezen határozatával a Tanács elfogadta és társadalmi egyeztetésre bocsátotta a Balaton Kiemelt Térség Operatív Programja (2021-2027). c. dokumentumot. Az Operatív Program társadalmi vitája 2021. február 19. – 2021. április 25. között zajlott, majd végül a Tanács a 2021 májusi ülésén a 18/2021 (05.14.) határozattal elfogadta és a Kormány elé történő terjesztésre javasolta az Operatív Program végleges változatát.

A programdokumentumok kidolgozásának indokoltságát az Unió 2021-2027-es programozási időszakára való térségi felkészülés adja. A három tervezési anyag (koncepció, stratégia, operatív program) a 218/2009 (X.6.) Kormányrendelet 5. melléklete alapján készült, mely részletesen szabályozza „a kiemelt térségek területfejlesztési koncepció és program javaslattevő fázisának tartalmi követelményei”-t. Ugyanezen Kormányrendelet 9. mellékletében írja elő a „a területi tervek megalapozását szolgáló területi (környezeti, társadalmi, és gazdasági) hatásvizsgálat tartalmi követelményei”-t.

A három fent említett dokumentumra készül egy részletes Stratégiai Környezeti Vizsgálat (továbbiakban SKV). Emiatt a környezeti hatásokat jelen társadalmi-gazdasági hatásvizsgálati dokumentum(ban nem részletezzük. A hatásvizsgálat egyszerre készült mindhárom fejlesztési dokumentumra, a Konceptióra, a Stratégiára és az Operatív Programra. A vizsgált tervek részletezettségéhez igazodva mélységében és részletesen a Stratégia illetve az Operatív Program prioritásait elemeztük intézkedési szinten. Mivel a Stratégia és az Operatív Program a Konceptióhoz szervesen illeszkedő, az abban meghatározott elvekből, célokból dokumentáltan levezetett terv, indokolt volt a nagyobb részletezettségű anyagok vizsgálatára fókuszálni.

A társadalmi-gazdasági hatásvizsgálat elvégzésének fő célja, hogy a készülő területfejlesztési dokumentumok céljait, prioritásait és beavatkozásait megvizsgáljuk abból a szempontból, hogy azok

- mennyire értelmezhetők a Balaton Kiemelt Térség társadalmi-gazdasági keretei között;
- relevánsak-e az adott területi, időbeli keretben;
- képesek-e hozzájárulni a Balaton Kiemelt Térség társadalmi-gazdasági egyensúlyának megteremtéséhez, a versenyképesség növeléséhez;
- mennyiben hordoznak pozitív, semleges vagy esetleges negatív hatást a térség gazdasági életére, a vállalkozásokra, illetve végső soron a népesség életminőségére.

A társadalmi-gazdasági hatásvizsgálatot a fent hivatkozott Kormányrendelet 9. sz. mellékletének megfelelően készítjük el. Munkánk során szem előtt tartjuk az abban foglalt általános és részletes tartalmi követelményeket, és ezt a munka kidolgozásának sorrendjében is követjük.

1. Általános összefüggések vizsgálata a tervek tekintetében

1.1. A társadalmi-gazdasági hatásvizsgálat kidolgozásának módszertana és folyamata

A Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Közhasznú Nonprofit Kft. a Balaton Fejlesztési Tanács utasításai értelmében 2019-ben és 2020-ban felülvizsgálta és módosította a Balaton Kiemelt Térség fejlesztési koncepcióját majd megalkotta a kiemelt térség 2021-2027 közötti időszakra szóló stratégiáját és operatív programját. Ennek fő indoka a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 17.§, mely kimondja, hogy a kiemelt térségi tanácsok a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter útján a Kormány elé terjesztik a térség területfejlesztési koncepcióját és programját, illetve irányítják a térség területfejlesztési programjának végrehajtását. Emellett a 1/2014. OGY. határozattal elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció rögzíti, hogy a hazai fejlesztéspolitika célja a Balaton és térsége programalapú fejlesztése, és a kiemelt térség egységes keretben történő kezelése. A törvény valamint a hazai területfejlesztési politika fő programdokumentuma értelmében a Tanács és az általa elfogadott és Kormány elé terjesztett tervek adhatják a térség integrált kezelésének alapját.

A kiemelt térségi koncepció, stratégia és operatív program társadalmi-gazdasági hatásvizsgálatához kapcsolódó munka első fázisában áttekintettük a kiemelt térség helyzetértékelését, mely feltárja azokat a térségi, társadalmi – gazdasági és környezeti, külső és belső sajátosságokat, melyekre a területfejlesztési beavatkozások tervezése során reagálni szükséges.

A Balaton Fejlesztési Tanács egy többlépcsős tervezési folyamatban 2020 és 2021 során bocsátotta társadalmi vitára, majd fogadta el a kiemelt térségre vonatkozó fejlesztési-tervezési kerettdokumentumokat. Jelen hatásvizsgálat a Tanács által már elfogadott terveket elemzi azzal a szándékkal, hogy feltárja és értékelje a tervezett beavatkozások társadalmi és gazdasági dimenzióban kimutatható hatásait. A dokumentummal célunk, hogy amennyiben a hatásvizsgálat eredményei az indokoltá teszik, a koncepció, stratégia és operatív program esetleges módosítását, finomhangolását is alátámassza.

Az elemzésben összevetjük az elfogadott három fejlesztési anyagot az érvényben lévő fejlesztési dokumentumokkal, különös figyelemmel a három érintett megye (Zala, Somogy, Veszprém) terveire. Tény, hogy ez a vizsgálat részben már Stratégiában és az Operatív Programban is megtörtént, azonban ezek elfogadása óta a megyei anyagok is módosulhattak, fejlődhetnek. Emellett különös figyelmet fordítunk az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (továbbiakban OFTK) prioritásaira. ,

Feltártuk a kiemelt térségi fejlesztési dokumentumok valamint a megyei és országos tervek szinergiáit, illetve az esetleges ellentmondásokat is.

A részletes elemzés alátámasztására a 2014-2020-as időszakban is alkalmazott mátrix-módszert választottunk, amely egy korábbi térségi SKV készítése során, illetve az előző programozási időszak társadalmi-gazdasági hatástanulmányának készítése során is bevált (Makkos Tender Kft. 2014), illetve lehetővé tesz bizonyos számszerűsítést és összevethetőséget. Egyik vizsgálati dimenziónk – a mátrix oszlopai – a stratégia és operatív program prioritásai illetve intézkedései, a másik dimenzió pedig egy általunk kidolgozott társadalmi – gazdasági – környezeti szempontrendszer, melyet az adott fejezetben részletesen is ismertetni fogunk.. A mátrix módszer lehetővé teszi, hogy a környezeti – társadalmi – gazdasági hatások összevethetők legyenek. A mátrix értékeinek pontos leírását és a módszer részletes bemutatását a 2. fejezetben mutatjuk be.

A mátrix kitöltését követően az egyes értékek elemzését végeztük el, majd külön értékeltük azokat a cellákat, amelyek kiemelten pozitív vagy negatív, illetve ellentmondásos hatást mutattak.

1.2. A tervekben szereplő vizsgált célok és prioritások bemutatása – tekintettel a jelenlegi társadalmi-gazdasági állapot elemeivel való összefüggésekre

A jelen pontban a koncepció célrendszerét tekintjük át. A koncepció – a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel szigorú összhangban – fő célt, átfogó és stratégiai célokat fogalmaz meg a helyzetelemzés alapján teszi meg.

Fő cél: a Balaton térségének dinamizálása, fenntartható gazdasági fellendítése a régió ökológiai rendszerének megőrzésével együtt, hogy a térségben élők és dolgozók számára egész éven biztosítható legyen egy kiszámítható élet és munkakörnyezet.

Átfogó célok:

- Megbízható jövedelem-szerzést és javuló életminőséget biztosítson a térség és a helyi lakosok számára.
- Vonzó legyen elsősorban szolgáltatásokat kínáló és innovatív, magas hozzáadott értékeket termelő, magasan képzett munkatársakat foglalkoztató vállalkozások számára.
- A vonzó környezet és a magas színvonalú szolgáltatások eredményeket növekedjen a Balatonhoz látogatók száma, a rövidebb-hosszabb ideig ott tartózkodók költésben, szolgáltatásvásárlásban megmutatkozó elégedettsége.
- Az igényekhez rugalmasan igazodó és folyamatosan megújulásra képes szolgáltató intézmények.

Stratégiai célok:

- Innovatív Balaton! A Balatoni gazdaság jövedelemtermelő és minőségi, egész éves foglalkoztatási képességének javítása a helyi és kapcsolódó tudásbázisokkal való együttműködés eredményeként az új termékek, szolgáltatások fejlesztése révén.
- Aktív és élményt adó Balaton! A turizmusból származó bevételek növelése, illetve a kapacitások egész éves kiegyensúlyozottabb kihasználása a turisztikai termékek és szolgáltatások összehangolt fejlesztésének eredményeként.
- Balatoni egészség és megújulás! A régióban élők és ide látogatók egészségi állapotának és életminőségének javítása a térség természeti forrásaira épített egészségipari szolgáltatások igénybe vétele és közvetítése által.
- Balatoni terméket az asztalra! Helyben, vidéki térségekben előállított és feldolgozott egészséges élelmiszerek termelésének, feldolgozásának és fogyasztásának az ösztönzése..
- Megújuló balatoni közösségek! A társadalom harmonikus fejlődésének záloga a dinamikusan működő gazdaság mellett a térségben, vidéki területen élő közösségek folyamatos megújulása.
- Egészséges környezet, tiszta Balaton! A táj fenntartható módon való használata az eltérő területi adottságok figyelembe vételével, a biodiverzitás megőrzése, a környezet szennyezés mérséklése és a környezet terhelésének a térség fenntartható fejlődését biztosító keretek közé szervezése, a települések építészeti színvonalának növelése.
- Természetes Balaton! A táj fenntartható módon való használata az eltérő területi adottságok figyelembe vételével, a biodiverzitás megőrzése, a környezet szennyezés mérséklése és a környezet terhelésének a térség fenntartható fejlődését biztosító keretek közé szervezése, a települések építészeti színvonalának növelése.
- Elérhető Balaton! Környezetbarát és változó igényekre rugalmasan reagálni képes, erőforrás hatékony közlekedési rendszer működtetése a Balaton térségében.
- Együttműködő Balaton! Közös érdek vezérelte intézményi (üzemeltetési, szabályozási, finanszírozási) együttműködés a különböző intézményi szereplők között.

Mindezen stratégiai célok kerülnek részletesebben kibontásra a stratégiában és az operatív programban. Itt kell megjegyezni, hogy a célok közül több olyan is van, amely talán túl sok megállapítást tesz, ezáltal nehéz megtalálni annak fókuszát, emellett pedig az „Egészséges környezet, tiszta Balaton!” és a „Természetes Balaton!” célok tartalma megegyezik. Az egymástól eltérő megnevezésre vélhetően az Operatív Program intézkedéseinek fókuszáltsága érdekében volt szükség. A stratégiai célok sorrendjét nem követik az azokból levezetett prioritások sorrendje. Ez tartalmilag nem jelent problémát, azonban logikusabb, jobban követhető lett volna a célrendszer felépítése, ha a prioritások és a stratégiai célok sorrendje azonos.

A stratégiai célokat maga a dokumentum besorolja a beavatkozás területe szerint a következőképpen:

Stratégiai cél	Beavatkozás területe
Innovatív Balaton!	gazdaságfejlesztés, kutatás-fejlesztés, innováció
Aktív és élményt adó Balaton!	turizmus
Balatoni egészség és megújulás!	egészség
Balatoni terméket az asztalra!	mezőgazdaság, helyi termékek
Megújuló balatoni közösségek!	társadalmi megújulás
Egészséges környezet, tiszta Balaton!	környezetfejlesztés
Elérhető Balaton!	közlekedésfejlesztés
Természetes Balaton!	környezetfejlesztés
Együttműködő Balaton	intézményfejlesztés

A fenti átfogó és stratégiai célokat a helyzetértékelésben külön a társadalmi gazdasági és turisztikai helyzetre elkészített SWOT analízisben foglalt szempontok szerint értékeljük. Hangsúlyosan a gyengeségekre és lehetőségekre fókuszálunk, hiszen ezek igénylik és feltételezik a fejlesztéseket, de ahol releváns és hangsúlyos, ott az erősségeknél és veszélyeknél is feltüntetjük a kapcsolódó célokat.

Társadalom – SWOT – helyzetértékelés

SWOT analízis megállapítása	A megállapításokra reflektáló cél
<u>Erősségek</u> • viszonylag magas képzettségi, iskolázottsági szint, felhalmozott vállalkozói szakismeret • megerősödött piaci igényekhez igazodó középfokú és felsőfokú szakképzés • az állami munkaerő-piaci intézményrendszer jó területi lefedettségű • országos viszonylatban kiemelkedő mértékű vállalkozási és civil aktivitás • pozitív vándorlási egyenleg • területfejlesztést szolgáló tervszerű, régióra irányuló kutatások léte • viszonylagosan nagy arányú idegen nyelv ismeret • a multikulturalitás jegyeit magán viselő sokrétű helyi társadalom • jelentős mértékű regionális identitás • a magyar politikai, gazdasági és kulturális elit jelentős része kötődik a térséghez • viszonylag jó és egyre javuló közbiztonság • országos átlagot meghaladó civil aktivitás	
<u>Gyengeségek</u> • az országos átlagot jelentősen meghaladó mértékű a népesség öregedési folyamata • a munkaerő helyi utánpótlását jelentő fiatal korosztály csökkenése • romló népesség megtartó erő, a képzett fiatalok elvándorlása a térségből • mérséklődő, továbbra is erősen meghatározó szezonális • visszafogott nemzetközi versenyképesség • az átlagosnál magasabb “fekete” és “szürke” foglalkoztatás • a szezonban erősen leterhelt egészségügyi apparátus • jelentős gazdasági, társadalmi eltérések a partközeli és a háttértelepülések, valamint a városok és kistelepülések között • hatósági, igazgatási szempontból erős fragmentáltság jellemzi a térséget • a jogszabályok szintjén nem egységes az üdülőkörzet és a turisztikai régió területlehatárolása • a kiemelt térség határa nem egyezik meg a megyék, a járások, vagy a vidékfejlesztésben szerepet játszó LEADER szervezetek határaival • regionálisan integrált modellek, programok hiánya, a szervezetek között nincs meg a kellő mértékű kooperáció • az együttműködést elősegítő szerveződések nem a kellő számban és minőségben vannak jelen a Balaton régióban • a területi, ágazati fejlesztési elképzelések nincsenek egyeztetve, koordinálatlanok, integrálatlanok a programok • a településszerkezeti sajátosságok miatt hiányoznak a közép- és nagyvárosokra jellemző intézményi infrastrukturális javak • hatékony területi lobbierő hiánya	Innovatív Balaton! Baltoni egészség és megújulás! Elérhető Balaton! Aktív és élményt adó Balaton! Megújuló balatoni közösségek!

• a régió viszonylagosan magasán képzett szaktudású lakossága egy jelentős részének a munkája a régió kívül eső területeken hasznosul, több település szinte alvótelepülés jellegét öltött • a régióban képződő jövedelmek egy része nehezen csatornázható be a köztelherviselésbe • az üdülőkörzetnek nincsenek térségi szinten koncentráló saját forrásai • a régió jelenlegi területfejlesztési státusza nem ad lehetőséget az EU források saját, alanyi jogú megszerzéséhez • Önálló operatív program hiánya • regionális nyilvánosság intézményeinek hiánya, ill. részlegessége • a települési és a mikroregionális szintű infrastruktúra szezonálisan ingadozó igénybevételéből eredő anomáliák (pl. vízdíj, hulladékkezelés, tömegközlekedés, stb.) • előzőekből is eredően feszültségek az üdülőtulajdonosok és az állandó helyi lakosság között • relatíve alacsony az egészséves egzisztencia kialakítását lehetővé tevő munkalehetőségek aránya • monopolhelyzetben levő szolgáltatók vannak jelen a régióban •	Együttműködő Balaton!
<u>Lehetőségek</u> • a magyar politikai, gazdasági és kulturális elit jelentős része kötődik a térséghez • üdülőkörzeti szintű speciális szakmai és érdekképviselői önszerveződések beindulása • politikai és területi intézményi partikularitásokat nélkülöző egységes érdek artikulálása országos és uniós szinten • a megyéken keresztül allokálható források térségbe vonzása • interregionális kooperáció és partnerség a Dunántúl területpolitikai szereplőivel a tervezés, programozás, monitoring terén • az esetleges decentralizáció által megnövekedő mozgástér kihasználása • szubszidiaritás elvének alkalmazásával járó lehetőségek kihasználása • nemzeti és EU források régióban történő aktivizálása, a térség nemzetközi turisztikai versenyképességének erősítése és megőrzése érdekében • a területpolitikai intézményrendszer professzionalizálása • a régió mikrotérségeinek sajátosságait figyelembe vevő, területileg összehangolt turisztikai vonzerő fejlesztése • non-profit szektor aktivitásának térségfejlesztésbe való becsatornázása • a gazdasági és önkormányzati szektorkooperációinak erősítése • a spontán, szükségletek szerinti intézményesülés, alulról szerveződő régióépítés, a lehetőségekhez képest legnagyobb fokú önállósággal rendelkező regionális fejlesztési intézményrendszer • a helyi társadalom multikulturalitásának tudatos kihasználása a turizmusban és általában a régió fejlesztése során • a közbiztonság további javítása • regionálisan integrált monitoring rendszer kiépítése	Megújuló balatoni közösségek! Együttműködő Balaton! Aktív és élményt adó Balaton!
<u>Veszélyek</u>	

• kérdéses EU-konformitás • a koordinálatlan interregionális együttműködés következtében gyenge hatékonyságú forrás felhasználás • többszintű és többretegű területi felosztás miatt az ésszerű forrásfelhasználás ellehetetlenedése • kellő mennyiségű forrás hiányában veszélyeztetett az üdülőkörzet innovációs potenciálja, versenyképessége • a vendégforgalom markáns szezonális ingadozása, volumenében csökkenő volta • helyi társadalmi feszültségeket generálhat a többretegű (helyi, szezonálisan jelen levő, külföldi) érdekeltségű vállalkozások körében élesedő konkurencia harc a szűkülő turisztikai piacon • konfliktusok generálódhatnak a keleti országokból érkező új ingatlantulajdonosok és a korábban tulajdont, érdekeltségeket szerző nyugati tulajdonosok között • a turizmusra épülő kis- és középvállalkozások gazdasági szerepe tartósan leértékelődhet, ellehetetlenülhet • nem teremődnek a régióban megszűnt munkahelyek pótlására újabbak • tovább csökkenhet a régió népességmegtartó ereje, a megélhetési problémák miatt nőhet a régióból kényszerűen véglegesen elköltözők száma • önkormányzatok kötelező feladatainak ellátásában való akadozás, költségvetési hiányok növekedése a szezonálisan nagyobb ellátási igény (főként üdülőtulajdonosok) illetve az egyre kevesebb (előregedés, elvándorlás) helyi adófizető miatt	
---	--

Gazdaság – SWOT – helyzetértékelés

SWOT analízis megállapítása	A megállapításokra reflektáló cél
<u>Erősségek</u> • a térség erős kapcsolódása az életminőség felértékelődése nyomán távlatokban széleskörű lehetőségeket nyújtó turizmushoz • magas vállalkozói sűrűség és aktivitás • a hagyományos idegenforgalmi jelenlét következtében viszonylag magas fokú a vállalkozók idegen nyelv ismerete, és európai helyismerete • a régió gazdaság szerkezete nem akadályozza a turisztikai adottságok kiaknázását • kiépült idegenforgalmi infrastruktúra és fogadóképesség • gazdag építészeti és kultúrtörténeti értékek • jelentős gyógy-és termálvízforrások vannak a régióban • nemzetközileg elismert borvidékek, történelmi hagyományokkal rendelkező szőlészet és borászat, gasztronómia • a Balaton üdülésre kiválóan alkalmas édes, sekély vize • vízi sport adottságok, a még telítetlen vitorlás hajó és szörf forgalom • a háttér területek változatos vonzerői: nemzeti park, lovas-, kerékpáros-, gyalogtúra útvonalak, vadászterületek	Aktív és élményt adó Balaton! Innovatív Balaton! Egészséges környezet, tiszta Balaton!
<u>Gyengeségek</u> • jelentős térségen belüli mikroregionális különbségek tapasztalhatók az infrastrukturális ellátás és a lakossági életminőség vonatkozásában • vállalkozói együttműködési rendszerek hiánya, ill. nehézségei (TDM) • helyi vállalkozók munkájának nem helyben történő hasznosulása • hiányos szakmai információs rendszerek • gyenge európai piaci pozíció a turizmusban • szezonális ingadozásnak kitett piaci szektor • az idegenforgalmi kínálat koncentrált, még mindig szezonális jellegű, területileg koncentrált • a komplex turisztikai szolgáltatások hiánya szűkíti az idegenforgalmi szezont • esetenként gyenge színvonalú szolgáltatások, ehhez képest magas árak (ár-értékarányok megbomlása), feketepecsi árverseny negatív hatásai • gyenge marketing tevékenység, Balaton egységes turisztikai arculatának hiánya • önálló Balaton-termékek hiánya • regionálisan integrált modellek, programok hiánya	Innovatív Balaton! Aktív és élményt adó Balaton! Balatoni terméket az asztalra

• korszerűtlen mezőgazdasági infrastruktúra • termelői és értékesítési együttműködések szűkössége • tájjellegű mezőgazdasági termékek termelési lehetőségeinek alacsony fokú kihasználtsága	
<u>Lehetőségek</u> • Európai piaci térnyerés • A keleti nyitásban rejlő lehetőségek kihasználása, az innen induló turistaforgalom térségbe történő becsatornázása • a mikroregionális különbségek mibenlétének ismeretére alapozott, területileg differenciált fejlesztések tervezése, megvalósítása • innováció vezérelt és tudás alapú gazdaság felértékelődése • terciér szektor innovációjának térnyerése, dominanciája • a digitalizált kulturális termékek innovatív hasznosítása a térség turizmusgazdaságában • a Balaton vonzerejét felértékelő turizmusformák (termékek) terjedése a világban • a balatoni turizmus új fejlődési szakaszának beindítása, a turizmusbővülő piacának kihasználása kiegészítő turisztikai termékek bekapcsolásával (konferencia-, borturizmus, aktív turizmus, téli vonzerők) • a turizmusipar területpolitikában történő felértékelődése • a lakossági jövedelmek és a szabadidő növekedésével erősödik a belföldi turizmus • a térségbe rekreációs céllal beutazó, illetve beköltöző, demográfiai okokból növekvő számú időskorú népesség új igényeket teremthet a turisztikai piac keresleti oldalán (silver economy). • Turizmust kiszolgáló mezőgazdasági és kisipari termelés meghonosítása a régióban • egyéni és kisvállalkozások támogatásával, szolgáltatásaik helyben történő igénybevételével (lokalitás preferálása) növekvő helyi vásárlóerő, növekvő piaci és önkormányzati bevételek	Innovatív Balaton! Balatoni terméket az asztalra! Balatoni egészség és megújulás!
<u>Veszélyek</u> • a resort típusú és a TDM rendszerű modellek között kiéleződő verseny MKKV szektorra gyakorolt negatív hatása • tőkehozamok csökkenése • gyorsan fejlődő belföldi és külföldi versenytársakkal szemben a régió elveszíti versenyképességét • az idegenforgalmi érdeklődés csökkenése a régió iránt • vízminőség romlása és a vízszint tartós csökkenése • a feszültségek eszkalálódása a kelet-közép-európai térségben, s ennek vendégvisszatartó hatása • a „fekete” és „szürke” gazdaság erősödése • tartós recesszió illetve sokkhatás a világgazdaságban, amelynek hatására a kereslet mérséklődhet • a régió egy lábón állásából eredő kiszolgáltatottság • területileg koordinálatlan helyben összeegyeztethetetlen fejlesztések egymást ellehetetlenítő hatásai	

Turizmus – SWOT – helyzetértékelés

SWOT analízis megállapítása	A megállapításokra reflektáló cél
<u>Erősségek</u> • a táj szépsége • jó vízminőség, kitűnő fürdőzési és sportolási lehetőségek • a régió változatos természeti és kulturális vonzerői, a háttérterületek és a falvak eredeti szépsége • egész évben működő gyógy- és termálfürdők, jelentős gyógy- és termálvíz-források • a természeti és kulturális értékek védelme • Nemzeti Park, az ökoturizmus kiváló lehetőségei • kezelhető mértékű vitorlás hajó és szörf forgalom • jelentős fejlesztéseken átesett alpinfrakstruktúra • megújult szőlészeti és borászati vállalkozások, minőségi kínálatot felvonultató családi vállalkozások • nemzetközi repülőtér működése Sármelléken és az M 7-es autópálya kiépítése a déli part közelében, a Balaton körüli (részlegesen kiépült) kerékpárút • a regionális társadalomtudományi kutatások felélénkülése • a regionális fejlesztési intézményrendszer léte • a visszaszoruló nehézipar és az átalakuló mezőgazdaság mérséklődő környezeti terhelése • az alulról való építkezés megindulása • a magántőke egyre erősödő jelenléte • a balatoni üdülés, életkép tradicionalitása a magyarok körében • regionális szinten is szervezett TDM hálózat működik a régióban	Aktív és élményt adó Balaton! Balatoni terméket az asztalra! Megújuló balatoni közösségek!
<u>Gyengeségek</u> • a hatékony „gazda” szerepkör betöltetlensége, hiányzó feladat-és hatáskörök, működési források • a tó vizének sérülékenysége • jellegtelen vízparti turizmus, máig a főszezonra koncentráló vendégforgalom, az alacsony fizetőképességű kereslet túlsúlya • nehézkes, lassú megközelíthetőség, belső közlekedési gondok, integrálatlan közösségi közlekedési infrastruktúra • az örökölt közép-szerű kínálat lassú korszerűsítése – lemaradás a versenytársaktól • komplex és sajátos turisztikai termékek hiánya • a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet státuszának bizonytalansága • a szolgáltatások változó színvonala • tőkehiány a térségben	Aktív és élményt adó Balaton! Innovatív Balaton!

• a desztinációs marketing hiányosságai, a regionális e-marketing gyengesége • az együttműködés hiánya a turizmus szereplői között • öregedő népesség és öregedő vállalkozói státuszcsoporth • emblemikus helyi termékek és ajándéktárgyak hiánya	Balatoni terméket az asztalra!
<u>Lehetőségek</u> • a turizmus intézményrendszere korszerűsödik, a regionális szint megerősödik a turizmusmenedzsmentben • a BKÜ – mint exkluzív lakóter és desztináció – az ország számára kiemelten fontos fejlesztési területté válik, kialakul és elterjed a Balaton márkakép • a lakosság jövedelmének növekedése és a belföldi turizmus erősödése • a már megszerzett vagy tervbe vett területek fenntartása a turizmus számára (az ingatlanspekuláció elkerülése) • javul a turisztikai szakma érdekérvényesítő képessége és elismertsége az országban • új turizmusformák kialakulása – és az azokhoz való rugalmas alkalmazkodás lehetősége nő • a professzionalizmus és az igényesség fokozódása • a tradicionális „balatoni üdülés” megújítása erős, erre irányuló marketingtevékenység révén • Egységes települési digitális kulturális és idegenforgalmi értékkataszterek létrehozása. A feldolgozott adatok felhasználása a Balaton Régióra (BKÜ) kiterjesztett turisztikai információs rendszerekben. • a digitalizált kulturális adatok helyi és regionális közösségi web portálokon, kreatív újmédia adatbázisokban történő hasznosítása, digitális kiállítások, rendezvények, fesztiválok megrendezése • a közbiztonság további javítása.	
<u>Veszélyek</u> • romló vízminőség és/vagy csökkenő vízmennyiség • az infrastrukturális fejlesztések elmaradnak (út, közmű) • tartós recesszió a főbb küldő piacokon, a belföldi fizetőképes kereslet nem vagy csak lassan nő • a külső források és a befektetők elmaradnak, a versenytársak megelőzik a Balatont • a közgazdasági szabályozórendszer nem javul, a "feketegazdaság" erősödik • romló közbiztonság • a régióban nem valósul meg az összefogás és együttműködés • a BKÜ rendezetlen területi státusza tartós marad • a sokrétegű helyi társadalom különböző státuszcsoporthainak kezeletlen helyzetekből eredő konfliktusai • az átstrukturálódó balatoni turizmusból egyre kevésbé részesül a helyi lakosság> magánszálláshelyek csökkenése	

Látható, hogy az egyes megfogalmazott erősségekre, gyengeségekre, lehetőségekre kiegyensúlyozottan reagál a koncepció a célok tekintetében. Fontos azonban megemlíteni, hogy a SWOT-analízisben is hangsúlyosan megjelenő erős térség jelleg nem jelenik meg a célok között, pedig annak hangsúlyozása és az erre alapozott fejlesztési elképzelések létjogosultsága egy erős térségtudat nélkül megkérdőjelezhető.

1.3. A tervdokumentumok koherenciája egyéb, a térségre területi és időbeli hatállyal bíró tervekkel

1.3.1. Országos szint

Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról (OFTK)

Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 – Turizmus 2.0

Az OFTK-ban a Balaton, mint „az ország második legjelentősebb nemzetközi vonzerejű turisztikai térsége” jelenik meg. A Balaton és közvetlen környezete az ország társadalmi-gazdasági szempontból kiemelt területe, mely mint kiemelkedő táji értékkel bíró térség „programalapú fejlesztést és egységes keretben történő kezelést” igényel. A megyék, mint a jelenlegi területi középszint területpolitikai főszereplői mellett egyedül a Balaton kiemelt térsége azonosítható hasonló térségi szerepkörrel. Az OFTK kimondja, hogy a Balaton speciális adottságai a térséget „az ország legmarkánsabb, önálló fejlesztési célokra igényt tartó térségévé teszik”.

A tervdokumentum hangsúlyozza, hogy a társadalmi és gazdasági folyamatok nagymértékben a környezeti tényezőktől függnének, a térség gazdasági teljesítményét jelentős mértékben meghatározó idegenforgalom a természeti környezet folyamatainak kitett. Az táji, ökológiai környezet és a térségi gazdaság összefüggéseit vizsgáló szemlélet a kiemelt térség koncepciójában hasonlóképp megjelenik. Mindkét dokumentum említi a rekreációs készség jelentőségét. Ugyancsak a dokumentumok többször is hangsúlyozzák az új turisztikai szezonokhoz köthető kínálatok kialakításának szükségességét, valamint a háttértelepülések gazdasági vérkeringésbe történő bekapcsolásának fontosságát. A Tanács által elfogadott fejlesztési dokumentumokban jelentős szerepet kapnak a térség állandó lakosai, ezzel szemben az OFTK-ban a turizmus és a természeti értékek védelme kap hangsúlyt. Az OFTK célként tekint a térség további beépítésének megakadályozására, a kiemelt térségi dokumentumokban ez a horizontális célok között kerül említésre.

A Balaton Fejlesztési Tanács által elfogadott dokumentumokban megfogalmazott célok OFTK-ban való megjelenése a következő táblázatban kerül összehasonlításra.

Kiemelt térségi program társadalmi-gazdasági szempontú céljai	OFTK – célok
gazdaság-fejlesztés, kutatás-fejlesztés, innováció	ingatlanállomány rehabilitációja a Balaton törvényt és egyéb jogszabályokat figyelmen kívül hagyó beruházások, építkezések leállítása, az eredeti állapot visszaállítása
turizmus	fenntartható és versenyképes turizmus

	térség változatos vonzerőire épített új és komplex turisztikai termékek kialakítása térségi turisztikai hálózatok egységes térségi turisztikai menedzsment
mezőgazdaság, helyi termékek	a szezon meghosszabbítása egész éves kínálati programcsomagok megteremtésével vendégforgalom területi szétterítése
társadalmi megújulás	kulturális örökség magas szintű védelme
közlekedés-fejlesztés	balatoni közösségi közlekedési rendszer megteremtése
intézmény-fejlesztés	települési együttműködés és egységes elvek mentén zajló fenntartható városfejlesztés a Balaton városgyűrűjében
horizontális célok	térség további beépítésének megakadályozása

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia hasonlóan a kiemelt térségi tervezési anyagokhoz, kiemeli az aktív- és öko-, valamint a vízparti-, az egészség- és gasztroturizmus fontosságát, a balatoni közlekedési rendszerek (közúti, vasúti, vízi) összehangolását, az egész éves turisztikai kínálat kialakításának lehetőségét. A dokumentum erős hangsúlyt fektet a Balaton családi üdülő jellegére, és annak megtartására, valamint elsősorban a belföldi turisták igényeinek kielégítésére törekszik. Az ágazati stratégiában ugyanakkor nem szerepel a turisztikai attrakció- és szálláshelykínálat térbeli diverzifikációjának a célja, illetve nem került nevesítésre a háttértelepülések idegenforgalomba történő bevonásának szándéka sem. Emellett fő eltérés még, hogy az országos ágazati stratégia az ökológiai rendszer egészségének megőrzésének célját nem említi.

1.3.2. Megyei szint

Somogy megye Területfejlesztési Koncepciója

Veszprém megye Területfejlesztési Koncepciója

Zala megye Területfejlesztési Koncepciója

Somogy megye területfejlesztési koncepciója specifikus területi egységként hivatkozik a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetre, mely a megyén belül egyedi programozást, beavatkozásokat igényel. Kiemeli a térségi versenyképesség-javítás szükségességét (BKÜ Koncepció 1. és 2. átfogó cél), az attrakciókra épülő komplex turisztikai kínálaton és a turizmus szereplőinek együttműködésén alapuló turizmusfejlesztési beavatkozások szükségességét (Stratégia 6. prioritás), a térségi gazdaság diverzifikációját (Stratégia 4. prioritás). A tervdokumentum megállapítja, hogy a Térség összehangolt fejlesztése érdekében szükséges a három balatoni megye szoros együttműködése a Balaton Fejlesztési

Tanács tevékenysége mellett is. Az együttműködés szükségességét erősíti, hogy a Balaton Kiemelt Térség az Északnyugat-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna valamint a Dél-dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna határán helyezkedik el. A különböző területi fejlesztési szintek között elengedhetetlen a célok harmonizációja, melynek elsődleges platformja a Balaton térségében a Balaton Fejlesztési Tanács.

A Veszprém és Zala megyei programokban megfogalmazott célok és prioritások alapvetően összhangban vannak a Balaton Kiemelt Térség fejlesztési dokumentumaiban rögzítettekkel. Veszprém megye esetében erőteljes az összhang a megyei és kiemelt térségi dokumentumok között a versenyképesség növelésére vonatkozó cél kapcsán. Ezen belül a kutatás-fejlesztésen, az innováció erősítésén alapuló gazdaságfejlesztés, a kreatív, versenyképes tudással rendelkező modern és egészséges társadalom kialakítása, az integrált térségfejlesztés és a mobilitás-fejlesztési célok mutatnak erős szinergiát a balatoni stratégiai anyagokkal. A megyei és a kiemelt térségi tervek erős kapcsolódást mutatnak a klímaadaptációs képességek fokozása, a vizek és a környezeti állapot védelme dimenziójában is, azonban jelen hatásvizsgálat értelemszerűen a fentebb már említett társadalmi-gazdasági kapcsolódásokra fókuszál.

A Zala megyei fejlesztési dokumentumokban szintén a versenyképesség növelésére helyeződött a hangsúly. A Balaton Kiemelt Térségre készült fejlesztési tervekkel különösen az innovatív ágazatok megerősítése, a versenyképes gazdasági szerkezet kialakítása, a népességmegtartó-képesség erősítése mutat érdemi szinergiát.

2. A tervben foglalt célok és intézkedések hatásvizsgálata egyes kiemelt társadalmi-gazdasági szempontokra való tekintettel

2.1. Módszertan

A bevezetésben már bemutatott módon, a tervek (koncepció, stratégia, operatív program) társadalmi-gazdasági hatásait prioritástengelyek és intézkedések szintjén elemeztük. Az alkalmazott mátrix-módszer alapja egy olyan, alapvetően a 2014-2020-as időszak tervezése során kidolgozott háló volt, amelyet nem csak a korábbi társadalmi-gazdasági, hanem a korábbi 2014-2020-as, és a következő 2021-

2027-es időszakra készülő SKV kapcsán a környezeti hatások vizsgálatára is alkalmazásra került. A mátrix módszerrel lehetőség hogy a hatások összevethetők, adott esetben akár kumulálhatók, és az esetleges szinergiák kimutathatók legyenek. (A teljes mátrixot az 1. sz. melléklet tartalmazza.)

A mátrix sorait az egyes, a stratégiában meghatározott prioritások és az alájuk besorolt intézkedések adták. A háló oszlopait pedig a 218/2009 (X.6.) Kormányrendelet 9. melléklet II. Részletes követelmények részében meghatározott, annak a 2.1 – 3.10 pontjaiban foglalt elemzési szempontok szerint alakítottuk ki úgy, hogy egy komplex elemzési rendszert kapjunk.

A társadalmi-gazdasági hatások vizsgálata során a következő szempontokat vizsgáltuk minden beavatkozás esetén:

- jövedelemáramlás
- tudás- és információáramlás
- döntéshozatali kompetencia
- befektetői, termelői magatartások
- hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
- termelői, fogyasztói magatartások
- társadalom életminősége.

Az egyes cellákba -2 – 2 közötti értékekkel jelöltük a hatásokat, ahol a -2 az erősen negatív hatást, a 0 az adott intézkedés és a szempont közötti irrelevanciát, a 2 pedig az erősen pozitív hatást jelentette. Törtzszámú értékelést nem alkalmaztunk, az a fő prioritások összesítésénél jelentkezik csak, lehetőséget teremtve az egyes fő prioritások árnyaltabb értékelésére.

Amennyiben az egyes hatást ellentmondásosnak értékeltük, ott ezt külön jeleztük.

1. prioritás: Víz és infrastruktúra

1.1 intézkedés: Vízgazdálkodás, vízügyi infrastruktúra fejlesztés

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
Az intézkedés kizárólag közvetetten lehet hatással a jövedelemáramlásra, elsősorban azáltal, hogyha a vízügyi infrastruktúra-fejlesztések környezeti-ökológiai fenntarthatósági hatásai a térség turizmusgazdaságát is pozitívan érintik hosszútávon. A vízügyi infrastruktúra-fejlesztések nyilvánvalóan jelentős támogatással megvalósuló fejlesztések, melyek végrehajtása során a térség vállalkozásainál képződhet bevétel.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2

Az egységes, integrált térségi monitoring rendszer létrehozása és az ehhez kapcsolódó intézményi együttműködések erősítése a tudás- és információáramlás szempontjából kifejezetten pozitív hatással lehetnek. Ugyanez igaz a különböző, elsősorban vízügyi, környezeti tematikájú megalapozó, döntéselőkészítő kutatásokra is.

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	1
A térségi döntéshozatali kompetenciákat akkor befolyásolhatja az intézkedés, ha az integrált monitoring rendszer keretében előálló adatok és elemzések hatékonyan segítik a térségi döntéshozatalt. Emellett a Balaton vízgyűjtőjének egységes igazgatásának létrehozása szintén pozitívan befolyásolhatja ezt a szegmenst.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
Egy hosszú távon fenntartható, jó ökológiai rendszerrel bíró, a klímaváltozás hatásaihoz adaptálódó, a katasztrófakockázatokat jól kezelő térség értelemszerűen vonzó lehet befektetők számára. Ezáltal az intézkedés közvetett pozitív hatással bír erre a tématerületre.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
A térség stabil gazdasági teljesítményének alapfeltétele lehet a jó ökológiai állapot, a kiváló vízminőség megőrzése. A Balaton Kiemelt Térség gazdaságát várhatóan hosszútávon határozzák meg a környezeti adottságok, így ezek gazdasági teljesítményre gyakorolt közvetett hatásai nem elhanyagolhatók.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
Érdemi relevanciával nem bír az intézkedés.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	1
Pozitív megvalósulás esetén a tó és környezete jó ökológiai állapota, a kiváló vízminőség, a kezelt katasztrófakockázatok, a megnövekedett klímaadaptációs potenciál alapvetően javítja a térségi társadalom életminőségét, biztonságérzetét.	

1.2 intézkedés: Közüemi infrastruktúra-fejlesztés

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
Kizárólag közvetett hatása lehet az intézkedésnek, azonban a magas minőségű, ellátásbiztonságot garantáló közüemi infrastruktúra mind a helyi lakosok életminősége, mind a turizmusgazdaság magas színvonalú működtetése szempontjából kulcskérdés. A XXI. századi igényeknek megfelelő digitális infrastruktúra a távmunka terjedését valamint az innovatív vállalkozások megtelepedését is segítheti.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
Különösen a digitális infrastruktúra-fejlesztése lehet hatással erre a területre. A digitális infrastruktúra fejlesztése során figyelemmel kell lenni a kiemelt térségben meglévő területi, ellátottságbeli különbségekre, különösen a háttértelepülések digitális felzárkóztatása érdekében.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés a térségi döntéshozatali kompetenciákra.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	2
Pozitív hatással lehet, hiszen a vállalkozások települési, fizikai működési környezete javul az intézkedés hatására, ez a befektetői aktivitást növelheti a különböző gazdasági szektorokban (pl. turizmus-vendéglátás, K+F).	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
A kiemelt térség hosszú távon stabil gazdasági teljesítményének egyik peremfeltétele a megbízhatóan üzemelő, a XXI. századi elvárásoknak megfelelő infrastrukturális háttér. Mind a jó minőségű digitális infrastruktúra, mind pedig a hagyományos közüemi szakágak (pl. víz) fejlesztése alapot teremtet a hosszú távon prosperáló térségi gazdaság számára.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	1

Közvetett hatással lehet az intézkedés, hiszen a közüzemi infrastruktúra állapotának javulása és a hálózat sűrűsége növelheti a fogyasztást, ami gazdasági szempontból kedvező is lehet, ugyanakkor nyilvánvaló környezeti kockázatokat is hordoz magában.

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
A jó minőségű közüzemi hálózatok jelentős pozitív hatással lehetnek a lakosság életminőségére. A beavatkozások révén megvalósuló ellátásbiztonság és digitális infrastrukturális lefedettség a térségbe irányuló belföldi migrációt, és a képzett munkavállalók térségben maradását is pozitívan befolyásolhatja.	

1.3 intézkedés: Integrált településfejlesztés

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
A magas minőségű, XXI. századi vívmányokat használó (pl. smart city), a fenntarthatósági, klímaadaptációs célokat is érvényesítő települési környezet közvetett módon pozitív hatással lehet a térségi jövedelemáramlásra. A vonzó települési környezet mind a lakosság, mind a vállalkozások, mind pedig a turisták és a rájuk épülő szolgáltatások számára kiemelt jelentőségű.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
Amennyiben az intézkedés keretében érdemben valósulnak meg a „smart” módszereket előtérbe helyező településfejlesztési beavatkozások, úgy a tudás- és információáramlásra pozitív hatással lehet az intézkedés.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés a térségi döntési kompetenciákra.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
A tervezett intézkedés generálhat befektetéseket, azonban a tervezet akkor éri el a célját, ha ezek a befektetések nem eredményeznek a városok belterületén túlzott beépítést illetve nem járulnak hozzá az urban sprawl jelenségéhez.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
----------	--

Értékelés	1
A települési környezet minőségi, fenntarthatósági fókuszú, XXI. századi eszközöket, alkalmazásokat integráló fejlesztése peremfeltétele lehet a hosszú távú stabil gazdasági teljesítménynek. Az intézkedéshez kapcsolódóan megjelenik, hogy a településfejlesztési beavatkozások segíthetik a turizmuson kívüli ágazatok megtelepedését is, ami a térségi gazdaság sérülékenységet oldhatná.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	1
A smart eszközöket is integráló városfejlesztési beavatkozások generálhatják a fogyasztás növekedését, emellett pedig egy sikeresen végrehajtott településfejlesztési beavatkozás (pl. településközpont kialakítása) segítheti olyan szolgáltatások megtelepedését, mely a helyben lakók és a turisták számára vonzóvá válhatnak, ezáltal fogyasztást generálva.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
A beruházások sikeressége, a települési környezet minőségi javulása révén érdemi pozitív hatást válthat ki a társadalmi életminőségében, a lakókörnyezettel való elégedettségben, ugyanakkor a turisták számára is komfortosabbá válhat a térségi tartózkodás.	

2. prioritás: Természetvédelem és klímavédelem

2.1 intézkedés: Természetvédelem

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	0
Az intézkedés stratégiában és operatív programban rögzített tartalma nem mutat a jövedelemáramlásra gyakorolt érdemi hatást.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
A természetvédelemmel kapcsolatos szemléletformálás, oktatás és az intézményi együttműködések jelentősen hozzájárulhatnak a térségi tudás- és információáramlás eredményességéhez.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés, habár tény, hogy a természeti környezet megőrzése alapvetően térségi érdek.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	-1
Az aktív természetvédelem bizonyos esetekben eltántoríthat egyes, rövid- vagy középtávú haszonban reménykedő befektetőket, ugyanakkor a térség hosszútávú ökológiai fenntarthatósága előrébb való kell legyen, mint az esetleges rövidtávú gazdasági érdekek.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
A természetvédelmi beavatkozások biztosíthatják azt az egyensúlyi ökológiai állapotot amely peremfeltétele a Balaton térség hosszú távú társadalmi-gazdasági fenntarthatóságának is. Ezáltal közvetetten a természetvédelem pozitív hatással van a hosszú távú stabil gazdasági teljesítményre.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	-1
Az intézkedés fogyasztói szempontból inkább a fogyasztás mérséklését eredményezheti, ez a fogyasztói magatartást negatívan befolyásolja – azonban ez ökológiai szempontból nem jelent hátrányt.	

Szempont	Társadalom életminősége
----------	-------------------------

Értékelés	2
A természetvédelem a társadalom életminőségére közvetetten lehet pozitív hatással, ugyanakkor a jövő fontos feladata, hogy az aktív természetvédelemmel kapcsolatos konfliktusok megfelelő szinten és mértékben kezeltek legyenek.	

2.2 intézkedés: Klímavédelem

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
A klímaadaptációs fejlesztések révén kismértékben lehet pozitív hatása a klímavédelmi intézkedésnek a térségi jövedelemáramlásra. A lakosság számára pozitív hatást generálhatnak az olyan fejlesztések, melyek klímavédelmi beavatkozások révén segítik a lakossági megtakarítások növekedését.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
A klímaakadémia létrehozása kiemelt jelentőségű a klímaadaptációhoz kapcsolódó tudás- és információáramlásban.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	1
A klímaadaptációs szemléletformálás, tudásátadás révén a lakosság és az intézmények döntéshozatali kompetenciája is javulhat, emellett pedig egy térségi klímaakadémia létrehozása és működtetése a térségi döntéshozatali kompetenciákat is megerősítheti.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés a témakörre.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	0
A stabil gazdasági teljesítményre gyakorolt hatás – az OP tartalom alapján – elenyésző.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	-1
Bár a témaerület relevanciája a termelői- és fogyasztói magatartás alakításában adott, az OP tartalma enyhe, közvetett hatásokra enged következtetni. A klímatudatosság erősítése kihathat a fogyasztási döntésekre – ami jellemzően inkább a fogyasztás mérséklődésében testesülhet meg.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	1
A sikeres klímaadaptációs beavatkozások mind a települési környezet, mind a szűkebb lakókörnyezet, mind pedig a szoft elemek (felhalmozott tudás, kapcsolatok) révén segíthetik a társadalom életminőségének javulását. A beavatkozások – gondoljunk pl. az árnyékolók letelepítésére – közvetlen módon is pozitív hatással lehet az emberek életminőségére (pl. melanóma megelőzése).	

2.3 intézkedés: Erőforrásvédelem

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
A körforgásos gazdaságra történő áttérés generálhat pozitív hatásokat a térségi jövedelemáramlásban, illetve a kisléptékű lokális-regionális termelési értékláncok felépítése jelenthet e vonatkozásban hozzáadott értéket.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
Az intézkedés több innovatív projektelemet tartalmaz, így a tudásáramlásban erőteljes pozitív hatásai lehetnek.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés a térségi döntéshozatali kompetenciákra.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	0
Az erőforrásvédelemmel kapcsolatos intézkedések egyfelől mérsékelhetik a termelést, és visszafoghatják a befektetői kedvet, másik oldalról viszont (pl. a körforgásos gazdaságra történő áttérés, vagy a helyi-regionális termelési értékláncok kialakításában) jelentős potenciál azonosítható, ami a befektetői kedvet akár dinamizálhatja is.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	2

A erőforrásgazdálkodás önmagában a fenntartható környezeti és társadalmi működést és stabilitást próbálja meg biztosítani, ami nem azonos a növekedéssel. Az intézkedés sikeres végrehajtása esetén a hosszú távú gazdasági stabilitás biztosított lehet.

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
Hasonlóan a befektetői magatartáshoz a fogyasztók aktivitását is mérsékelhetik az erőforrásvédelemmel kapcsolatos beavatkozások – ugyanakkor a helyben, térségben előállított környezetbarát termékek, szolgáltatások vásárlásának lehetősége növelheti is a fogyasztási kedvet.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	1
Az erőforrásokkal történő felelős gazdálkodás rövid távon konfliktusokat is okozhat a társadalom bizonyos szereplői között, azonban hosszútávú előnyei a társadalom életminősége szempontjából elvitathatatlanok.	

2.4 intézkedés: Tájvédelem

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	0
A tervezett fejlesztések érdemi jövedelemáramlással nem járnak.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
A nevesített natúrparkok, tájobservatórium és ökomúzeum sikeres megvalósítás esetén hozzájárulnak a térségi tudástranszferhez, azonban az intézkedés fő hatása nem a tudás- és információáramlásban érhető tetten. A pozitív hatások elsősorban a környezeti dimenzióban érhető tetten.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az stratégiában és az OP-ban részletezett projektsomag a térségi döntéshozatali kompetenciákra.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	-1

Az aktív tájvédelem, az épített környezet és a Natura 2000 területek védelme visszafoghatja a befektetői kedvet.

Szempon	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés, hiszen konkrét, gazdasági relevanciával kevésbé rendelkező projektekre mutat.	

Szempon	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	-1
Hasonlóan a befektetői, termelői magatartásokhoz, a megvalósulás esetén számolhatunk némi negatív irányú elmozdulással, hiszen az aktív tájvédelem alapvetően a fogyasztás mérséklésére a természeti-táji erőforrások fenntartható használatára ösztönöznek.	

Szempon	Társadalom életminősége
Értékelés	0
Nincs érdemi hatással az intézkedésbe foglalt projektcsoport a témára.	

3. prioritás: A térségi népességmegtartó-képesség fejlesztése

3.1 intézkedés: Lakhatási, otthonteremtési programok

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	2
A különböző formákban (bérlet-program, telekkialakítás, felhagyott ingatlanok kedvezményes értékesítése, szegregátumok felszámolása, munkavállalói szállások) megvalósítani tervezett lakhatási program alapvetően a munkavállaló, családok lakosság ingatlanviszonyait, ezáltal jövedelmi és vagyoni helyzetét javíthatja. Az intézkedések megvalósítása során megfelelő szabályozókat szükséges kialakítani annak érdekében, hogy a támogatások ne növeljék, hanem csökkentsék a társadalmi egyenlőtlenségeket.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
Az intézkedés kapcsán egyrészt a közbiztonsági szegmens szolgálhatja a tudás- és információáramlást, másrészt a települési identitás erősítése járhat a településsel kapcsolatos ismeretek bővülésével.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással a térségi döntéshozatali kompetenciákra.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
A végrehajtandó több elemből álló lakhatási program generálhat olyan településfejlesztési közvetett hatásokat, melyek a befektetők aktivitásának fokozódását eredményezik. Emellett a képzett munkaerő megtartása, és térségbe vonzása is kedvező lehet a befektetők szempontjából.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
A lakhatási program inkább közvetetten hat a témára, azonban a térség stabil demográfiai, munkaerőpiaci helyzete alapfeltétele a hosszútávon is stabil gazdasági teljesítménynek.,	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	1

Amennyiben a lakhatási programok elérik céljukat, vagyis érdemben tudják segíteni, javítani a térségi helyi lakosság egzisztenciális helyzetét, úgy a program pozitív hatásai a lakosság fogyasztás növekedésében is megnyilvánulhatnak.

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
Az intézkedésnek alapvető célja a helyi társadalom életminőségének javítása. A program láthatóan igyekszik a társadalom legtöbb releváns szegmensének alternatívát kínálni, valamint a térség településeinek helyi adottságaihoz is próbál illeszkedni. Ezáltal a kiemelt térség társadalmi terében egyenletesen pozitív hatásokat érhet el.	

3.2 intézkedés: Oktatás, ösztöndíjak

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	2
A tervezési dokumentumokban körvonalazott ösztöndíj-konstrukció közvetlenül is pozitív hatással lehet a térségi jövedelemáramlásra rövidtávon. Hosszú távon a tovagyrúzó hatásai a térségi munkaerőpiaci helyzet stabilitását, ezáltal a lakossági jövedelemszint emelkedését is eredményezheti. Ehhez azonban széles körű partnerség szükséges, a program csak akkor fejthet ki jelentékeny hatásokat, ha nem elszigetelt, hanem hálózatos projektként képes működni, lefedve a teljes régiót.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
Az intézkedés az oktatási tartalom révén nagyon erőteljesen hozzájárulhat a tudás- és információáramlás eredményességéhez.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	1
Ott érhető tetten pozitív hatás, hogy különböző aktorok együttműködése és közös döntése révén jöhetnek létre egyedi, majd ezek hálózatosodásával térségi ösztöndíjprogramok. Ez a fajta partnerségi megvalósítás erősítheti a térségi döntéshozatali kompetenciákat.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	2
Az oktatás révén javuló, fejlődő térségi humán erőforrás, valamint az ösztöndíj programokba bevont fiatal munkavállalók mind olyan térségi tőkét képezhetnek, melyek a befektetői magatartásra jelentősen pozitív hatást gyakorolhatnak.	

Szempont	Hosszú távon stabilgazdasági teljesítmény
Értékelés	2
A hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény alapfeltétele, hogy megfelelően képzett, minőségi humán-erőforrás álljon rendelkezésre a térségben. Az intézkedés fő célja ennek az alapfeltételnek a teljesítése.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
Az intézkedés egyik célja, hogy a térségi humán-erőforrás képzettségi szintjének és munkaerőpiaci lehetőségeinek hosszútávú javításával emelje a helyi társadalom életminőségét, javítsa egzisztenciális pozícióit.	

3.3 intézkedés: Foglalkoztatási programok, életpályamodellek

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	2
Az intézkedés eredményes megvalósítása magában hordozza a térségi jövedelmi szint erősödését, a gazdasági stabilitást és a teljesítmény növekedését.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
A foglalkoztatási programok és az életpályamodellek is szükségszerűen együtt járnak bizonyos tudásmegosztási, információ-áramoltatási, képzési, szemléletformálási feladatokkal. Ezáltal az intézkedés értelemszerűen hozzájárul ehhez a szegmenshez.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással a dimenzióra az intézkedés.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1

A munkavállalók alkalmasságát és elégedettségét, jövőképét, motivációját segítő programok a befektetők számára előnyös tovaggyűrűző hatásokat hordoznak. Ugyanakkor ezek a hatások közvetlen hatással nincsenek a befektetői döntésekre.

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	2
Az intézkedés kifejezetten a térség társadalmi-gazdasági stabilitását, fenntarthatóságát hivatott segíteni.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
Érdemi hatással nincs rá.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
A munkavállalók elégedettségének javulása, a munkavállalók tervezhető életpályája, a jövedelmek növekedése mind az életminőség emelkedése irányában hat.	

3.4 intézkedés: Társadalmi felzárkóztatás

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
Az intézkedés maga csak közvetetten járulhat hozzá a hátrányos helyzetű, lemaradó települések jövedelmi viszonyainak javításához. A támogatások a jövedelemáramlás alapfeltételeinek javítását célozzák.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
A megfogalmazott intézkedések elsősorban az identitásképzés, identitáserősítés révén járulhatnak hozzá a tudás- és információáramláshoz. Ugyanakkor ez egy fontos hozzáadott érték, hiszen a kiemelt térségben található hátrányos helyzetű települések helyi társadalma jelentős mértékben információszegénységgel, pozitív minták hiányával, motivációs deficittel küzd. Az intézkedés révén megvalósuló tudásátadás enyhítheti a súlyos strukturális problémát.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	1

Abban az esetben lehet hatással a döntéshozatali kompetenciákra az intézkedés, ha a megvalósításra kerülő projektek tervezésébe, megvalósításába aktívan bevonásra kerülnek helyi és térségi szereplők.

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
A hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatása egyfelől a munkaerőpiac számára is új potenciálokat teremthet, másfelől a települések belső társadalmának fejlődése alkalmassá tehet egy-egy helyi közösséget arra, hogy valamely befektető érdeklődését felkeltse a fejlődési pályára álló település.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	2
A kiemelt térség leszakadó településeinek felzárkóztatása a térségi kohézió, a Balaton régió hosszútávú stabil, kiegyensúlyozott fejlődése szempontjából kulcskérdés. A területi különbségek csökkentése bizonyos esetekben a gazdasági fejlődés lassulását is okozhatja, de a kurrens fejlesztéspolitika forrásai alkalmasak lehetnek arra, hogy egy térségen belüli kiegyenlítést szolgáló beavatkozás a fejlődés pólusainak dinamikáját visszavesse.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
Érdemi hatással nincs az intézkedés a termelői-fogyasztói magatartásokra.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
A beavatkozások sikere nagyban múlik a helyi társadalom aktivitásán, fogadókészségén. Ugyanakkor a körvonalazott projektek jelentős minőségi javulást eredményezhetnek egy-egy helyi közösség mindennapjaiban, azonban mindez számos, a kiemelt térségi fejlesztési program végrehajtásától is független tényezőn múlik.	

3.5 intézkedés: Közösség és közösségi terek fejlesztése, térségi identitás erősítése

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	0
Érdemi hatással vélhetően nincs a dimenzióra a beavatkozás.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
----------	----------------------------

Értékelés	2
A közösségfejlesztés és közösségi terek fejlesztése önmagában nem jár együtt a tudás- és információáramlás erősödésével. Ugyanakkor a Stratégiában és az Operatív Programban megfogalmazottak (pl. Veszprém-Balaton EKF 2023 programhoz való kapcsolódás, szemléletformálás, balatoni identitás erősítése) utal arra, hogy nem csupán az infrastruktúra fejlesztése, hanem a szoft projektek megvalósítása is fontos a térségi dokumentumok alapján. Ezek pedig jelentősen hozzájárulhatnak a tudásáramlás bővítéséhez.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	1
A Balatoni Kulturális Tanács létrehozása – amennyiben a Balaton Fejlesztési Tanács, vagy más térségi ernyőszervezet égisze alatt jön létre – a kiemelt térségi kompetenciákat erősítheti.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés a témakörre.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
Kismértékben, de pozitív hatást generálhat az intézkedés. A lakosság identitásának erősödése, a minőségi közösségi, kulturális és sport programok életminőséget emelő hatása hozzájárulhat a térségi humán tőke fejlődéséhez, ami hosszútávon a térség gazdasági potenciálértékét is növelheti.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	1
Érdemi hatással nincs rá.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
Az intézkedés alapvetően az életminőség javítását célozza a közösségi, kulturális és sport-infrastruktúra és programok fejlesztése által.	

4. prioritás: Gazdaságfejlesztés

4.1 intézkedés: Helyi, térségi tudásbázisokhoz és adottságokhoz kapcsolódó, innováció orientált üzleti infrastruktúra-fejlesztés

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	2
Az intézkedés célja kifejezetten az, hogy jelentős hozzáadott értéket, jövedelmet termelő vállalkozások és tevékenységek épüljenek be a térségi gazdaságba. A jövedelemáramlásra vonatkozó pozitív hatás elsősorban akkor valósulhat meg, ha az itt képződött munkajövedelmek jelentős része a térségben hasznosul.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
A K+F+I megerősödése, az innovációorientált intézményi együttműködések, klaszterek létrejötte és erősítése jelentős mértékben mozdíthatja elő a térségbe irányuló tudás- és információáramlást.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés a tématerületre.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
A támogatások révén a kutatás-fejlesztés-innovációs szektor befektetői számára vonzóbbá válhat a térség, de közvetett hatásként a felhalmozódó tudás- humán- és intézményi kapcsolati tőke révén egyéb iparágak, szektorok termelői magatartására is pozitívan hathat az intézkedés.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	2
Nagyon lényeges célja az intézkedésnek, hogy a balatoni gazdaság turizmusfüggését enyhítse, éppen a hosszútávon fenntartható, stabil gazdasági teljesítmény érdekében. Az intézkedés hosszútávú eredményessége ugyanakkor nagyban függ a támogatások mértékétől és a támogatási rendszerbe épített esetleges térségi ösztönzőktől.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	1
A támogatás egyes új, innovatív, adott esetben kifejezetten a Balatonhoz kapcsolható termékek létrehozását segítheti.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	1
Amennyiben közvetett hatásként a K+F+I szektor megerősödése a térségben településfejlesztési és helyi közösség fejlesztési hatásokat is generál, az a társadalom életminőségére, a lakókörnyezetével való elégedettségére is kedvező hatással lehet.	

4.2 intézkedés: Kézműves és kreatív ipar fejlesztése

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	2
A helyi, térségi kézműves termékek értékesítése, a kreatív iparban létrehozott termékek, márkák értékesítése és turizmusba kapcsolása révén hozzájárulhat az intézkedés a jövedelemáramláshoz.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
A kézművesipar elsősorban a már meglévő, hagyományos tudás megőrzését, hasznosítását és továbbörökítését segítheti, a kreatív ipar pedig új keretbe képes helyezni a tradicionális ismereteket, készségeket, újszerű innovatív eszközöket használni fel és népszerűsíteni. A két tevékenység erősítése elsősorban a tudásáramláshoz járul hozzá.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással a tématerületre az intézkedés.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
Elsősorban a kreatív ipar célzott támogatásai dinamizálhatják a befektetői aktivitást, ugyanakkor a kézműves- és kreatív ipari ágazat jelentős fejlesztése csak hosszútávú stratégia mentén képzelhető el sikeresen.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
A rendelkezésre álló pénzügyi, támogatási eszközök függvénye e hatás, de tény, hogy mindkét ágazat alkalmas lehet arra, hogy a térségi gazdaság turizmus-függését érdemben oldja.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
----------	------------------------------------

Értékelés	1
Mind a kézműves, mind pedig a kreatív ipar alkalmas lehet arra, hogy a Balatonhoz köthető, a térségmarketingbe is bekapcsolható termékeket állítson elő. Emellett a kézművesipar fejlesztése a helyben előállított termékek iránti bizalmat is erősítheti, amennyiben a fejlesztések minőségi termékek létrehozását és azok piacra jutását is segítik.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	0
Érdemi hatással az intézkedés nincs a társadalom életminőségére.	

4.3 intézkedés: Vállalkozások fejlesztése

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
A vállalkozásfejlesztési támogatások elsősorban közvetett pozitív jövedelemáramlási hatásokat generálhatnak, ugyanakkor tekintettel arra, hogy a kkv szektor a Balatonnál is a legnagyobb foglalkoztató, nem csupán a vállalkozások, hanem a munkavállalók jövedelmi viszonyait is javíthatják hosszútávon a tervezett projektek.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
A vállalkozásfejlesztés intézkedésbe foglalt vállalkozói képzések (pl. akcelerátor program, vállalkozói generációváltás mediációja), munkavállalói szemléletformálás, illetve a körforgásos gazdaságra történő áttéréssel kapcsolatos ismeretek bővítése kapcsán várható a tudás- és információáramlás érdemi erősödése.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	1
A vállalkozások döntési kompetenciái erősödhetnek a szemléletformálás, képzések segítségével. A szektor kompetenciáinak javulása tudatosabb tervezéshez, működéshez vezethet, mely közvetetten a térségi versenyképességet is erősítheti.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
Az intézkedés kevésbé az infrastrukturális fejlesztések támogatására helyezi a hangsúlyt, ami vélhetően kevésbé fogja ösztönözni a befektetők aktivitását. Ugyanakkor fontos, hogy a vállalkozások hosszútávú stabilitását és versenyképességét befolyásolhatja az intézkedés, amely a	

tudatos, szakszerűen, tervezetten menedzselt vállalkozások számára, a hosszú távú eredményességben érdekelt befektetők számára is vonzó lehet.

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	2
Az intézkedés jellegéből és tartalmából adódóan nem a rövid távú nagyarányú forráskihelyezést preferálja, sokkal inkább a puhább, hatásait elsősorban hosszú távon érzékeltető fejlesztésekre helyezi a hangsúlyt. Célja ennek éppen a stabilitás biztosítása. Amennyiben sikeres lesz a körforgásos gazdálkodásra való áttérés népszerűsítése, a vállalkozói generációváltás segítése, úgy vállalkozói versenyképesség, a hosszú távú fenntarthatóság biztosított lesz.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	1
A személetformálás, képzések révén, a körforgásos gazdálkodás népszerűsítése segítségével az intézkedés befolyásolhatja a termelői és fogyasztói magatartásokat, a fogyasztók esetében kisebb mértékben, elsősorban közvetett módon.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	1
Csekély mértékben, de a szemléletformálás, a vállalkozói tudatosság, a hosszútávú fenntarthatóságra való törekvés révén lehet hatása.	

5. prioritás: Közlekedésfejlesztés

5.1 intézkedés: Elérhető Balaton program további intézkedései és kiterjesztése a teljes üdülőkörzetre

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
A közlekedési infrastruktúra fejlesztése közvetett pozitív hatással van a térségi jövedelemáramlásra. Nyilvánvaló, hogy a gyorsforgalmi úthálózat illetve a vasutak fejlesztése önmagában nem generál közvetlen gazdaságfejlesztési illetve jövedelmi hatásokat, ugyanakkor az elérhetőségi viszonyok javításával a munkavállalók mobilitási feltételei javulnak.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	0
Az intézkedés nincs érdemi hatással a tudás- és információáramlásra.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
A közlekedési infrastruktúra fejlesztése érdemi hatással nincs a térségi döntéshozatali kompetenciákra.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
A fejlett közlekedési infrastruktúra közvetetten pozitív hatással lehet a térségbe érkező befektetésekre, ugyanakkor ez a hatás hosszútávon, a beruházások elkészülte után várható. A fejlesztések kockázata ugyanakkor az, hogy a térség külső elérhetőségi viszonyainak javulása az eddig kevésbé elérhető, kiemelt üdülőkörzeten kívüli területeken is ösztönzi a befektetéseket.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	2
A fejlesztések a stabil gazdasági teljesítmény korszerű infrastrukturális feltételeinek megteremtését célozzák, az erőteljes pozitív hatás értelemszerű.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
A fogyasztói magatartásra nincs érdemi hatással a beavatkozás.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
A fejlesztési programok megalapozó vizsgálatai igazolták, hogy mind a helyi lakosság, mind a turisták részéről jelentős igény mutatkozik a közlekedés feltételrendszerének fejlesztésére. Az intézkedés megvalósítása e társadalmi igény kielégítéséhez is hozzájárul.	

5.2 intézkedés: Kombinált közlekedési módok, tarifaközösség, közlekedési szövetség

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés tartalma a jövedelemáramlásra.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
Az újszerű, környezetkímélő, smart eszközöket is alkalmazó közlekedési formák, szerveződések segíthetik az ágazati szereplők, a lakosság, a turisták szemléletformálását.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	2
Egy esetleges térségi közlekedésszervező iroda vagy szövetség létrehozásával a regionális döntéshozatali kompetencia javul.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
Egy jól működő, a jelenkor kívánalmainak megfelelő, térségi alapokon, partnerségben szerveződő közlekedési rendszer közvetett pozitív hatást gyakorolhat a befektetői magatartásra, vonzóbbá, attraktívabbá teheti a térséget.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
A térség gazdasági versenyképességének egyik gátját képező intézményi, menedzsment-jellegű hiányosságot kíván pótolni az intézkedés. A fejlesztések innovatív tartalma a hosszú távú gazdasági fenntarthatóságot is segítheti.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	1

A beavatkozás azt a célt is szolgálja, hogy a közösségi közlekedés minél szélesebb körben legyen kihasználva, a lakosság és a turisták által generált igényekhez minél inkább alkalmazkodni tudjon. Egy jól szervezett, igényvezérelt közösségi közlekedési hálózat valós alternatívát kínálhat pl. a saját személygépkocsi használat helyett. Ilyen módon képes a fogyasztói magatartást befolyásolni az intézkedés.

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
A beavatkozás elsősorban ezt a célt szolgálja, ugyanakkor a térségi közösségi közlekedés hatékony és a igényekhez igazított szervezése folyamatos nyomon követést igényel.	

5.3 intézkedés: Lokális forgalomcsillapítási intézkedések, mikromobilitási megoldások

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés a jövedelemáramlásra.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
A beavatkozás 1 milliárd forintból nagyrészt az információáramláshoz kapcsolódó intézkedéseket tervez, tehát a várható pozitív hatás adekvát.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	1
Az intézkedések kedvezményezettjei olyan szervezetek (katasztrófavédelem, önkormányzatok, rendőrség, vízimentők, mentőszolgálat), amelyek munkája során kulcskérdés a döntési kompetencia, a program hozzájárul ennek fejlesztéséhez.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés a befektetői, termelői magatartásokra.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1

A biztonság az ember szükségleteinek része, a közlekedésbiztonság pedig a gazdaságot kiszolgáló kulcsfontosságú ágazat működési feltételeit igyekszik javítani. A beavatkozás mindenképpen hozzájárul a stabil gazdasági környezet fejlesztéséhez.

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
A biztonság, a biztonságos és gyors ellátás nagy mértékben járulhatnak hozzá a társadalom életminőségéhez. A fejlesztések olyan hálózatok kialakítását teszik lehetővé, amelyek révén jelentősen javulhat a helyi társadalom és az idegenforgalomban résztvevők biztonságérzete.	

5.4 intézkedés: A háttértelepülések elérhetőségének javítása

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
A fejlesztések révén javulnak a háttértelepüléseken élő munkavállalók mobilitási kondíciói, ami közvetett módon ugyan, de hozzájárulhat a térségi jövedelemáramlási viszonyok javulásához. Emellett a perifériák elérhetőségi viszonyainak pozitív irányú változása a befektetők számára is vonzóbbá tehet egy-egy települést, bővítve ezzel a helyben elérhető munkalehetőségeket.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
A mobilitási körülmények javulása közvetett módon, de segítheti a tudás- és információáramlást is, például a fiatalok, iskoláskorúak ingázási feltételeinek javításával. Alapvetően a periférikus földrajzi illetve társadalmi-gazdasági helyzet oldódásának esélyéről van szó a fejlesztések kapcsán, ami szükségszerűen magában hordozza a tudás- és információáramlás erősödését.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Nincs érdemi hatással az intézkedés a témakörre.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1

Bár vélhetően nagyon csekély hatása lehet az intézkedésnek a befektetők magatartására, az elérhetőségi viszonyok javulása inkább kinyithatja a háttértelepülések számára a befektetők vonzásának lehetőségét.

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
A térség harmonikus fejlődésének záloga, hogy ne maradjanak a kiemelt üdülőkörzetben olyan perifériák, zárványok melyek a térségi pólusok fejlődését, versenyképességét visszavethetik. A háttértelepülési közlekedésfejlesztési beavatkozások évtizedes hiányosságokat kívánnak pótolni kifejezetten a térségi gazdaság stabilizálásához szükséges feltételek megteremtésével.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
Érdemben nincs hatással az intézkedés a témakörre.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
A települések közötti biztonságosabb, gyorsabb közlekedés, a távolságok lerövidülése illetve a közlekedési infrastruktúra minőségének javulása jelentősen képes javítani a helyi társadalom életminőségét, elégedettségét.	

6. prioritás: Turizmusfejlesztés

6.1 intézkedés: attrakciófejlesztés

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	2
A tervezett attrakciófejlesztések alapvetően a vendégek tartózkodási idejének növekedését, illetve a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiához kapcsolódóan a turisztikai költségek emelkedését célozzák közvetetten. A turisták által a térségben elköltött pénz jelentős része jövedelemként realizálódik a munkavállalóknál, turisztikai vállalkozásoknál.	

Szempont	Tudás- és információáramlás
Értékelés	1
Az attrakciófejlesztésekhez köthető tájékoztató, szemléletformáló, oktató projektelemek, a kulturális turizmussal kapcsolatos vonzerőfejlesztések a tudásátadás, az információáramlás eszközei. Kérdés, hogy a helyi lakosság milyen mértékben részesül a turisztikai vonzerőkhöz kapcsolódó tudásanyagból, azonban mivel a fejlesztések révén bemutatott ismeretátadó elemek a térségben valósulnak meg, az intézkedés mérlege e vonatkozásban pozitív.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Későbbi turizmusstratégiai döntéseket befolyásolhatnak az attrakciófejlesztések, de ennek hatásait értékelni jelenleg nem lehetséges.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
A turisztikai attrakciók minőségének javulása illetve a vonzerők sűrűségének növekedése a vendégek vonzása révén pozitív hatással lehet elsősorban a turisztikai szektor befektetéseire is.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
Az attrakciófejlesztések nyilvánvalóan hozzájárulnak a gazdasági teljesítmény növekedéséhez, azonban ennek ára, hogy a térségi gazdaság turisztikai fókusza érzékennyé, sérülékennyé teszi az üdülőkörzet gazdaságát különösen válsághelyzetek idején. A versenyképesség és a gazdasági teljesítmény növeléséhez mindenképp hozzájárulnak az attrakciófejlesztések, azonban a stabilitás inkább a külső körülmények alakulásától függ. A pozitív hatások maximalizálása érdekében fontos volna a Balaton-márka menedzsment feladatok hatékony és eredményes ellátása.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	1
A fogyasztói magatartásokra serkentőleg hathatnak az attrakciófejlesztések, azonban ennek környezeti kockázata is van. Fontos volna hogy az attrakciófejlesztések ne a korlátok nélküli fogyasztás irányába hassanak, hanem – akár személetformáló projektelemek segítségével – a tudatos, felelős fogyasztói magatartást népszerűsítsék.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	0
A magas minőségű, helyi adottságokhoz illeszkedő attrakciókínálat a helyi lakosság identitását erősítheti, ugyanakkor a vendégforgalom, a turisztikai igénybevétel, az overtourism jelensége súlyos konfliktusokat is okozhat. A pozitív illetve a kockázati tényezők figyelembevételével inkább semleges az intézkedés hatása a társadalom életminőségére.	

6.2 intézkedés: Szálláshely és szolgáltatásfejlesztés

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	2
A szolgáltatási minőség javítását célzó fejlesztések révén a magasabb költési hajlandósággal rendelkező vendégek térségbe vonzása a cél. A jelentősebb költési hajlandósággal párhuzamosan a szálláshelyszolgáltatók, turisztikai szolgáltatók bevételei is növekedhetnek, ami közvetetten – és remélhetően – a szektorban dolgozók bérszínvonalát is emelheti.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
A tervezett beavatkozások között szerepel egyrészt a szektor munkavállalóinak képzése, emellett pedig szolgáltatásokat, szálláshelyeket tömörítő, azokról valós idejű információt nyújtó digitális térségi platform(ok) létrehozása. Mindkét beavatkozás közvetlenül és erőteljesen hozzájárul a térségi tudás- és információáramláshoz.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Az intézkedés a döntéshozatali folyamatokra nincs hatással.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
----------	-----------------------------------

Értékelés	1
Mint az a 2021-et megelőző években is látszott, a szálláshelyek fejlesztésére fókuszáló turisztikai támogatáspolitikai vonzotta a térségbe a befektetőket. Amennyiben ez a támogatáspolitikai irány fennmarad, vélhetően a befektetői érdeklődés is állandósul.	

Szempon	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
A szálláshely- és szolgáltatásfejlesztések hozzájárulhatnak a hosszútávú stabil gazdasági teljesítményhez, azonban fontos, hogy a stabilitást a térségi turisztikai szolgáltatások piaci alapú versenyképességének erősítése biztosíthatja elsősorban.	

Szempon	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	1
A szolgáltatások minőségének emelkedése dinamizálhatja a térségi, elsősorban turizmus-vendéglátásban megvalósuló szolgáltatásvásárlást. A fogyasztás erősödése nyilvánvaló hatással van a turisztikai költsékre, azonban ennek környezeti hatásaival is számolni kell!	

Szempon	Társadalom életminősége
Értékelés	0
A helyi társadalom életminőségére csekély hatással van a szálláshelyek és a turisztikai szolgáltatások minőségi fejlesztése.	

6.3 intézkedés: Turisztikai menedzsment rendszer fejlesztése

Szempon	Jövedelemáramlás
Értékelés	2
Nemzetközi példák mutatják, hogy a helyi és térségi szinten szerveződő turisztikai partnerségi együttműködések hosszú távon és magas szinten képesek stabilizálni egy-egy desztináció turisztikai versenyképességét. A turisztikai szereplők piaci logikát érvényesítő, közös célokra nyugvó együttműködése révén az egyes települések, mikrotérségek illetve a Balaton régió egészének turisztikai pozíciói is javulhatnak. Ennek jövedelemáramlásra gyakorolt potenciális pozitív hatása – szintén főként a nemzetközi példákból, pl. Dél-Tirolból kiindulva – igazolt.	

Szempon	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2

A menedzsment rendszer fejlesztésének egyik deklarált célja a térségen illetve szektoron belüli információáramlás hatékonyságának javítása. Emellett a desztináció-menedzsment szervezetek egyik alapfeladata, hogy a turizmus-szektorban biztosítsa az iparági tudás áramlásának feltételeit.

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	2
Amennyiben a fejlesztési programban szereplő módon valósulna meg a turisztikai intézményrendszer fejlesztése a térségben, úgy a helyi-térségi szint döntési kompetenciái jelentősen megerősödnének.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
A turizmusba érkező befektetéseket ösztönözheti egy térségi partnerségen alapuló, a versenyképességet erősítő, az ágazati koordinációt, térségmarketinget jó hatásokkal működtető menedzsment-szervezet létrehozatala.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
Amennyiben a Stratégiában és az Operatív Programban részletezett tartalommal jön létre egy turisztikai menedzsment-szervezet, a hosszú távú stabil gazdasági teljesítményt segítheti. Ugyanakkor fontos, hogy a térség turisztikai szektorában a partnerség mellett biztosítottak legyen azok a feltételek, melyek a piaci működéshez, a vállalkozások, szolgáltatók közötti versenyhez szükségesek.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	1
Egy jó hatásokkal működő turisztikai menedzsment-szervezet a fogyasztást is sikerrel ösztönözheti, amennyiben a termékekhez-szolgáltatásokhoz kapcsolódó csomagajánlatokat sikerül eljuttatni a potenciális fogyasztókhoz.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	1
A Stratégia és az Operatív Program által felvállalt turisztikai menedzsment-szisztéma egyik fontos hozzáadott értéke lehet megvalósítás esetén, hogy messzemenőkéig nem hagyja figyelmen kívül a helyi-térségi érdekek érvényesülését a térség turisztikai irányításban.	

7. prioritás: Mezőgazdaság, helyi termékek

7.1. intézkedés: Mezőgazdaság, helyi termékek

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
A helyi termékekhez köthető tervezett beavatkozások alapvetően a kis- és őstermelői kör, valamint a feldolgozott termékeket értékesíteni kívánó gazdálkodók jövedelmi viszonyait javíthatják. A mezőgazdasági beavatkozás-csoport jóval közvetettebb módon segítheti a térségi jövedelemáramlást, ugyanakkor az itt megfogalmazott beavatkozások is kedvező, alapvetően stabilizáló hatást gyakorolhatnak az ágazatban keletkező jövedelmekre. Ez utóbbi beavatkozás-csoport a nagyobb mezőgazdasági vállalkozások bevételeinek növekedését is segítheti.	

Szempont	Tudás- és információáramlás
Értékelés	1
A helyi, termelői termékkel kapcsolatos innováció támogatása illetve a tradicionális termények, termékek előállítási körülményeinek ismerete is hozzájárulhat az ágazati tudáskészlet megőrzéséhez és javításához. A balatoni termékek promóciója nem csak az agráriumon belüli információáramlást, hanem a helyi lakosság és a turisták ismereteit is bővítheti.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	1
A termelői együttműködések létrehozásának ösztönzése a helyi közösségek döntéshozatali és együttműködési képességét javíthatja.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	2
A termelői termékek értékesítési feltételeinek javítása további erősödő aktivitást válthat ki a mezőgazdasági termelői körben. Emellett pedig az öntözési infrastruktúra fejlesztése, a szőlőterületek megújítása, komplex meliorációja, az ezekkel kapcsolatos támogatások eredményezhetik a mezőgazdaság bővülését.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
Az agrárium endogén adottságokon alapuló fejlesztése a térség gazdasági teljesítményének turizmusfüggését oldhatja. A mezőgazdasági termelés nyilvánvalóan csekélyebb mértékben képes hozzájárulni a térségi jövedelemtermeléshez mint a szolgáltatói illetve a kvaterner szektor, emellett a	

környezeti tényezőkre érzékeny ágazatról van szó. Ugyanakkor az intézkedésben jelzett környezeti kockázatok mérséklését célzó fejlesztések a stabilitást szolgálják.

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	2
A tervezett fejlesztések mind a termelői oldalt, mind a fogyasztói oldalt érinthetik. A termelői aktivitásokat mind a termék előállítás, értékesítés, mind az együttműködések kapcsán dinamizálhatja a stratégia. A jól márkázott, piacra juttatott termelői termékek, és az ezekkel kapcsolatos szemléletformálás pedig ösztönözheti a fogyasztókat ezek vásárlására.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	1
A minőségi, márkaértékű balatoni termékek, népszerű, a helyi társadalom számára is elfogadott, általuk használt piacok és értékesítési felületek a helyi közösségépítés eszközeivé, identitásképző tényezővé válhatnak, ezzel hozzájárulva az életminőség javulásához.	

7.2 intézkedés: Szőlészet-borászat fejlesztése

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	2
A szőlészet-borászat teljesítménye, mint nem csupán mezőgazdasági, hanem turisztikai tevékenység a Balaton térségben képződő jövedelmek volumenét jelentősen befolyásolja. A programban jelölt beavatkozások a szőlészetek, borászatok piaci pozícióinak javításával, a márka értékű termékek létrehozásának és promóciójának támogatásával, a borturizmus dotációjával jelentős pozitív hatást generálhat a térségi jövedelemáramlásban.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
Az intézkedés hatása pozitív lehet elsősorban a balatoni borok promóciója révén. Ugyanakkor képzések, szemléletformáló programok nem jelennek meg a programban, ami a térségen belüli tudás- és információáramlást vélhetően jobban segítené.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	1
Az intézkedés a hegyközségek, borászati együttműködések támogatása révén a helyi szintű döntési kompetenciákat erősítheti.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	2
Célzott támogatások esetén növekedhet – az egyébként is jelentős – befektetési kedv a balatoni szőlő- és borágazatban. Főként a borturizmus erősítése, a külpiaci megjelenés támogatása, illetve az alapinfrastruktúra fejlesztése generálhatja mindezt.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
A stabil gazdasági teljesítményhez történő hozzájárulás a borászat esetében nagymértékben függ a környezeti tényezőktől. Ugyanakkor a támogatások révén a környezeti kockázatok enyhíthetők. A borturizmus támogatása alapvetően kedvezően hathat a térség gazdasági teljesítményére.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	2
A minőségbiztosított, eredetvédelemmel ellátott, bizonyos esetekben egyedi szabályoknak, kódexeknek megfelelő balatoni borok promóciója révén bel- és külpiacokon egyaránt növekedhet a potenciális fogyasztói kör.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	1
Az infrastruktúra-fejlesztés révén közvetetten pozitív hatást gyakorolhat az intézkedés.	

7.3 intézkedés: Halgazdálkodás, halfogyasztás

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	2
Amennyiben sikerülne a balatoni hal fogyasztathatóságát és fogyasztását lehetővé tenni, promotálni és a gasztroturizmusba becsatornázni, úgy az intézkedés a térségi jövedelemáramlásra pozitív hatással lenne	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
A halfogyasztáshoz kapcsolódó szemléletformálás, illetve a halgazdálkodási K+F tevékenységek támogatásra révén járulhat hozzá pozitívan az intézkedés a térségi tudásbázis erősítéséhez.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
----------	----------------------------

Értékelés	0
Az intézkedés nincs érdemi hatással a döntéshozatali kompetenciákra.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
A halgazdálkodás kapcsán a befektetői aktivitások érdemi növekedésére nem lehet számítani, ugyanakkor a balatoni hal, mint márkanév esetleges erősödése a vendéglátói körre gyakorolhat pozitív hatást.	

Szempont	Hosszú távon stabilgazdasági teljesítmény
Értékelés	1
Csekély mértékben ugyan, de a térségi halgazdálkodás erősítése, illetve a haltermékek révén a gasztroturisztikai adottságok javítása kedvezhet a térség gazdasági teljesítményének.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	2
Az intézkedés érzékelhetően elsősorban fogyasztói igényekre reagál. A jó minőségű balatoni hal mint márka piaci megjelenése a potenciális fogyasztók számára érdemi vonzerővel rendelkezik.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	0
Az intézkedés nincs közvetlen, érdemi hatással a társadalom életminőségére.	

8. prioritás: Egészségfejlesztés

8.1 intézkedés: Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
Számottevő hatással nincs az intézkedés a jövedelemáramlásra, hiszen alapvetően nem a profitorientált szolgáltatások támogatását célozza.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
A korábbi, 2014-2020-as programtól eltérően érdemi egészségipari K+F+I tevékenységet nem tartalmaz a dokumentum, azonban egyes elemek, mint pl. az infrastruktúra fejlesztése (pl. speciális diagnosztikai eszközök beszerzése), a szolgáltatásokban részt vevő humán-erőforrás képzése,	

egészségfejlesztési irodák szemléletformáló tevékenységének támogatása szükségszerűen magában hordozza a tudás- és információáramlás lehetőségét.

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Az intézkedés nincs érdemi hatással a döntéshozatali kompetenciákra.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
Azáltal, hogy a térségi egészségügyi szolgáltatások színvonala tovább javul, a térségi egészségügyi, egészségipari befektetések száma növekedhet.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
Közvetett hatás azonosítható. A hosszú távú, stabil gazdasági teljesítmény egyik kulcsa, hogy jó egészségnek örvendő, motivált helyi társadalma, munkavállalói bázisa legyen a Balaton térségének. A fejlesztések részben ugyan a turizmushoz kapcsolható szolgáltatásokat is érintik, de alapvetően a helyi társadalom életminőségének javítását szolgálják. A fejlesztések révén javuló életminőség, erősödő népességmegtartó-képesség alapfeltételei a hosszú távú stabil gazdasági teljesítménynek.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
Érdemi hatással nincs az intézkedés.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
Az intézkedés fő célja a társadalom életminőségének javítása. Mind a kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztések, mind a szolgáltatásfejlesztés ezt a célt szolgálja. Az, hogy egyes projektjavaslatok reagálnak a turizmus által generált szezonális terhelésre, a helyi társadalom és a Balatonnál tartózkodó vendégek érdekeit egyszerre szolgálja.	

8.2 intézkedés: Időskori ellátások és szolgáltatások fejlesztése

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	2

Az intézkedés jelentős részben az alkonygazdasághoz kapcsolódó tevékenységek támogatását célozza. Számos térségi példa bizonyítja a világban, hogy a szektor jelentős üzleti potenciállal rendelkezik. A térség adottságai alapján kijelölt fejlesztési irányok a jövedelemáramlás szempontjából kifejezetten kedvezőnek tűnnek.

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
A digitális technológiák szolgáltatások körében történő alkalmazása, illetve a digitális ismeretek bővítése kapcsán azonosítható tudás- és információáramlási potenciál az intézkedésben.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Az intézkedés nincs érdemi hatással a döntéshozatali kompetenciákra.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	2
Az alkonygazdasághoz kapcsolódó tevékenységek célzott támogatása, illetve a helyi környezeti és demográfiai adottságok szinergiája a silver economy tevékenységekbe fektető vállalkozók számára vonzerőt jelenthetnek. Vállalkozói alapon működő hospice házak létrehozatalában a befektetők lehetőséget láthatnak.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
A turizmushoz számos szállal kötődő, de önmagában is létjogosultsággal rendelkező alkonygazdaság alkalmas lehet arra, hogy oldja a Balaton térségi gazdaság turizmusfüggését.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	2
A termelői magatartásokra csekélyebb mértékben, a fogyasztói magatartásokra elsősorban a különböző szolgáltatásokat és termékeket közvetítő rendszerek révén nagyobb mértékben lehet befolyással az intézkedés.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	1
Elsősorban az időskorú társadalom életminőségét javíthatják a beavatkozások, melyek érzékelhetően a mindennapi élet széles spektrumát igyekeznek lefedni.	

8.3 intézkedés: Rehabilitációs szakellátások és szolgáltatások fejlesztése

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	2
A jövedelemáramlásra pozitív hatással lehet az intézkedés, hiszen a rehabilitációs szakellátások és szolgáltatások fejlesztésével az egészségturizmus kapcsán mérhető vendégforgalom és az ágazatban képződő bevételek is növekedhetnek.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
Az intézkedésben nevesítésre került a gyógyvíz kultúra népszerűsítése, illetve a gyógyvíz kultúrához, rehabilitációs szolgáltatásokhoz kapcsolódó szakemberképzés. Mindkét esetben releváns a tudásáramláshoz kötődő hozzáadott érték.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Az intézkedés nincs érdemi hatással a döntéshozatali kompetenciákra.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
Tekintettel arra, hogy jellemzően állami szervek lehetnek a támogatások kedvezményezettjei a befektetői magatartásra csak közvetett hatást gyakorolhat az intézkedés.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	2
Az intézkedés egy olyan térségi adottságra épít, mely a turizmus mellett érinti az egészségipart, az egészségügyi szolgáltatások körét, illetve alapvetően magas költségi hajlandóságú vendégkört képes megszólítani, enyhe szezonális hatásokkal. A gazdasági stabilitásra kedvező hatással lehet a fejlesztési programban részletezett beavatkozások megtétele.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	2
Az intézkedés érzékelhetően elsősorban fogyasztói igényekre reagál. A jó minőségű balatoni hal mint márka piaci megjelenése a potenciális fogyasztók számára érdemi vonzerővel rendelkezik.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	0
Az intézkedés csekély közvetlen hatással bír a társadalom életminőségére, habár a rehabilitációs szolgáltatásokat nyilvánvalóan a térségi lakosok is igénybe veszik, így az infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztések a helyi lakosok érdekeit is szolgálják.	

8.4 intézkedés: Személetformálás, egészséges életmód iránti elköteleződés

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	0
Érdemi hatással nincs az intézkedés a jövedelemáramlásra.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
Az intézkedés fő célja és a programban jelölt tevékenységek tartalma összességében az egészséges életmóddal kapcsolatos tudáskészlet bővítése.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	0
Az intézkedés nincs érdemi hatással a döntéshozatali kompetenciákra.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	0
Az intézkedés nincs érdemi hatással a befektetői, termelői magatartásokra.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
Abból a szempontból van az intézkedésnek relevanciája a hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény kapcsán, hogy a megvalósuló projektek hatására növekedhet a lakosság egészségtudatossága, ezáltal növekedhet az egészségben eltöltött aktív évek száma. De ez a hatás nyilvánvalóan erőteljesen áttételes.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	1
Az egészségtudatosabb helyi lakosok illetve turisták értékválasztása, fogyasztási döntései átalakulhatnak, ami például kedvező hatással lehet a helyi, termelői termékek értékesítésére.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	1
Az intézkedés közvetett célja a lakosság életminőségének javítása, melynek egyik eszköze az egészségtudatosságra történő nevelés, az ezzel kapcsolatos szemléletformálás.	

9. prioritás: Térségi kohézió erősítése

9.1 intézkedés: A térségi integráció kiterjesztése

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
Az intézkedésben részletezett térségi projektek a jövedelemáramlásra csak közvetett hatással lehetnek, bár kétségtelenül van versenyképességi vetületük.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
Számos projektjavaslat segítheti a tudás- és információáramlás erősödését a térségben. Ezek között fontos példa a Balatoni Klímaakadémia, a Játékos Balaton projekt, a Balatoni Partnerségi Program, vagy a térségi ösztöndíj-program mely utóbbinak jelentős népességmegtartó-képességre gyakorolt hatása mellett versenyképességi aspektusa is van.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	2
A térségi megvalósítású projektek deklarált célja, hogy megvalósításuk által erősödjön a Balaton térség, mint regionális szintű területpolitikai szereplő.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	1
A befektetői, termelői magatartásokra csak áttételes közvetett hatással lehetnek a projektek. Abban a tekintetben mindenképp pozitív lehet a részletezett projektek hatása, hogy egy olyan régió kedvelt célpontja lehet a befektetéseknek, ahol a térségi aktorok együttműködési készsége jó, a partnerségnek működő jó gyakorlatai vannak, és a konfliktusok jól kezeltek.	

Szempont	Hosszú távon stabilgazdasági teljesítmény
Értékelés	1

Szintén áttételes hatás azonosítható, azonban mivel a térségi érdekek egyeztetése, konfliktusok feloldása érdekében készült el a jelenlegi tartalommal az intézkedés, kifejezetten a hosszútávú stabil térségi működés feltételeit kívánja biztosítani.

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
Nincs érdemi hatással az intézkedés.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	2
Tekintettel arra, hogy az intézkedés célja a térségi érdekérvényesítés erősítése, az érdekkonfliktusok kezelése, megvalósítás esetén a beavatkozások erős pozitív hatást gyakorolhatnak a helyi társadalom életminőségére.	

9.2 intézkedés: Szervezetfejlesztés

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	1
Kifejezetten a civil szféra és a Balaton Fejlesztési Tanács valamint munkaszervezete számára dedikált intézkedés, a jövedelemáramlás vonatkozásában csak e kedvezményezettek esetében azonosítható pozitív hatás.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	2
A Balatoni Integrációs Kft. tevékenysége valamint a civil szféra tevékenysége révén létrejöhetnek a térségi tudásbázist jelentősen fejlesztő, innovatív produktumok.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	2
Az intézkedés révén jelentősen javulhat a regionális szintű döntéshozatali kompetencia.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	0
Nincs érdemi hatással.	

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	0
Maga az intézkedés tartalma irreleváns a hosszútávú, stabil gazdasági teljesítmény szempontjából.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
Maga az intézkedés tartalma irreleváns a termelői, fogyasztói magatartások szempontjából.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	1
Az intézkedés a civil szféra érintettsége miatt közvetett hatással van a társadalom életminőségére. Amennyiben a balatoni civil szféra eredményes működését sikerül a következő időszakban forrásokkal támogatni, az a térség társadalmának életminőségére kifejezetten pozitív hatással lehet, tekintettel a civil szervezetek erőteljes társadalmi beágyazottságára.	

9.3 intézkedés: Térségi fejlesztési alap

Szempont	Jövedelemáramlás
Értékelés	0
A térségi fejlesztési alappal kapcsolatos intézkedés a jövedelemáramlásra összességében nincs hatással.	

Szempont	Tudás-és információáramlás
Értékelés	1
Az intézkedésnek szemléletformáló hatása van, hiszen a partnerek a fejlesztési alap révén érdemi együttműködésre kényszerülnek.	

Szempont	Döntéshozatali kompetencia
Értékelés	2
A fejlesztési alapban résztvevő aktorok térségi szintű döntési kompetenciája megerősödik az intézkedés révén.	

Szempont	Befektetői, termelői magatartások
Értékelés	0

Az intézkedés a befektetésekre érdemi hatással kezdetben nincs, alapvetően az önkormányzati szférát érinti.

Szempont	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény
Értékelés	1
A fejlesztési alap a hosszútávú környezeti fenntarthatóság egyik pénzügyi eszköze kíván lenni. A környezeti fenntarthatóság egyúttal szükséges feltétele a hosszútávú stabil gazdasági teljesítménynek.	

Szempont	Termelői – fogyasztói magatartások
Értékelés	0
Az intézkedés érdemi hatással nincs a termelői, fogyasztói magatartásra.	

Szempont	Társadalom életminősége
Értékelés	0
Az intézkedés nincs közvetlen, érdemi hatással a társadalom életminőségére.	

3. Kiemelendő hatások, javaslatok

3.1 A terv által jelentősen befolyásolt társadalmi-gazdasági hatások

A tervek – koncepció, stratégia, operatív program – olyan célokat és intézkedéseket fogalmaznak meg, amelyek megvalósulásuk esetén nagymértékben hordoznak társadalmi-gazdasági hatásokat mind lokális, mind regionális szinten. Emellett a térség nemzetgazdasági jelentősége miatt azonosítható a nagyrégiós illetve nemzeti szintű hatás. A program reménybeli megvalósítása által generált folyamatokat számos, előre nem, vagy nehezen kalkulálható tényező és körülmény befolyásolhatja. Közismert példája ennek ma a COVID-19 világjárvány.

Az azonosítható hatásokat az alábbi alfejezetben a stratégiában foglalt beavatkozások szempontjából, a korábban hivatkozott Kormányrendelet 9. mellékletében foglalt szakmai szempontjai alapján tekintjük át.

Társadalmi szempontok:

3.1.1 A népesség területi elhelyezkedésére / a foglalkoztatásra és a foglalkoztatás szerkezetére / népességmegtartó képességre gyakorolt hatás

Amennyiben egy kedvező forgatókönyv valósul meg, a terv hatására a foglalkoztatási trendek alakulása befolyásolható lesz. A stratégia 3. prioritásába foglalt újszerű népességmegtartó-képesség javító intézkedések sikeres és széleskörű megvalósítása valós alternatívát kínál a térségi munkaerőhiány enyhítésére. Fontos, hogy a társadalmi különbségek a part menti és háttértelepülések között ne mélyüljenek, illetve az északi és déli parti települések közötti fejlettségbeli differenciák ne növekedjenek. Ez utóbbira a terv reagálni kíván a szintén a 3. (illetve a 9.) prioritásban részletezett mikrotérségi felzárkóztatási programokkal. A helyi viszonyokra, endogén települési és mikrotérségi adottságokra építő projekteknek kedvező hatása lehet a foglalkoztatásra is, akár a munkaerőpiacról kimaradó rétegek integrációja révén, akár képzések, identitásformálás révén is. Korábban kritikaként fogalmazódott meg a balatoni tervek kapcsán, hogy újszerű projektek kevésbé jelennek meg a dokumentumokban. A komplex népességmegtartó-képesség javító intézkedés egyfelől hordoz magában újszerűségeket, másrészt fontos, hogy a balatoni társadalom legkülönbözőbb rétegei számára kínál alternatívát. A foglalkoztatás kérdéskörében és minden egyéb tekintetben is – ahogy ezt a terv is hangsúlyozza – akkor érhető el maximálisan pozitív hatás, ha minden esetben a helyi erőforrásokon alapuló fejlesztésekben, azok belső áramoltatásában gondolkodnak a megvalósítók és a fejlesztők.

A korábbi időszak terveire vonatkozó társadalmi-gazdasági hatásvizsgálat szerint a negatívan értelmezett demográfiai mutatókban érdemes lehet pozitívumokat keresni. Ilyen lehet a 2021 utáni időszakban is fókuszba kerülő alkonygazdaság, mely teret adhat újfajta szolgáltatásoknak, képzéseknek, munkahelyeknek mind számban, mind területileg. Ez utóbbi kapcsán különösen a Nyugat-balatoni

térség potenciáljaira hívjuk fel a figyelmet. Emellett a programban körvonalazott képzések, foglalkoztatási, lakhatási programok tartalma nem csak a térségi lakosok számára jelenthet vonzerőt, hanem az ország más, alacsonyabb fejlődési potenciállal rendelkező területein elszívó hatást is generálhatnak.

A 2020-as években különösen családosa és a 60 év feletti üdülőtulajdonosokra - akik közül nagyon sokan korai nyugdíj vagy utolsó aktív éveikben le is telepednek a Balaton környékén, de csak ha évi 5-6 hónapot töltenek is ott – kiemelten érdemes fizetőképes keresletként tekinteni. A helyi lakosokból és üdülőtulajdonosokból álló balatoni társadalom integrálhat magába olyan szellemi és gazdasági potenciálokat is, amelyek a térség hosszútávú javát szolgálhatják. Ezek az emberek azok, akik kötődnek a Balatonhoz úgy is, hogy akár civilként, önkéntesként is tehetnek egy-egy konkrét térségi fejlesztési cél elérésre érdekében – befolyással, kapcsolatokkal, szellemi vagy fizikai munkával. Emiatt javasoljuk az üdülőtulajdonosok régiós érdekképviseletének megerősítését

3.1.2. A szabadidő eltöltésére gyakorolt hatás

A terv igen nagy része erre a szempontra helyez nagy hangsúlyt a turisztikai fejlesztések, a társadalmi megújulás, de érintőlegesen a településfejlesztési beavatkozások és az egészségipar fejlesztése kapcsán is. A térség különleges helyzete miatt érdemes volna kísérleti jellegű programok, új formák indítására is, melyben fontos szerepet kaphatna a helyi állandó, és az ideiglenes (üdülőtulajdonosok) lakosság véleményének, szemléletmódjának egymáshoz közelítése.

3.1.3 A népesség életminőségére és egészségi állapotára gyakorolt hatás

A terv igen hangsúlyosan, lényegében horizontálisan foglalkozik a helyi lakosság életminőségének javításával, de a turisták elégedettségének javítása is fontos részét képezi a fejlesztéseknek. Külön intézkedésekkel kezelt célcsoportot képez a programban az időskorúak köre, azonban az újszerűség inkább abban ragadható meg, hogy a népességmegtartó-képesség növelése érdekében – bár nem explicit módon – megjelenik a fiatalok, fiatal felnőttek életminőségének javítására vonatkozó igény is.

Fontos kiemelni, hogy a térség állandó lakosai és az idelátogató turisták egészségi állapota között az anyagi – életmódbeli háttér különbözősége miatt meglehetősen nagy szakadék tátong, amelyre a fejlesztések kivitelezése és a szolgáltatások működtetése során figyelemmel kell lenni. Cél kell, hogy legyen, hogy a rekreációs, rehabilitációs és egyéb intézményi egészségipari fejlesztéseket – ahogy a turisztikai attrakciókat és szolgáltatásokat is - a helyi lakosok is igénybe tudják venni, magukénak érezzék, mert egyébként fennáll a veszély, hogy a térség fejlesztési tervében szereplő intézkedések pozitív hozadéka csak áttételesen, közvetetten jelennek meg fejlesztési hatásként a térségben, annak előnyeit a térségbe érkező turisták és beruházók aratják le.

3.1.4 A népesség biztonságérzetére, veszélyeztetettségére gyakorolt hatások

A Balaton térségében a biztonságérzet az országos átlagnál jobb, köszönhetően a kiépített infrastruktúráknak, az intézményi együttműködésnek, és a rendőri jelenlétnek köszönhetően. Ennek ellenére, felismerve a lakosság és a turisták biztonságérzetének fontosságát, valamint a változó környezeti (pl. klímaváltozás) és társadalmi körülményeket, a terv több prioritás és intézkedés keretében, a 9. prioritásban kifejezetten horizontális jelleggel kívánja javítani a közbiztonság infrastrukturális és intézményi feltételeit.

3.1.5 Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra gyakorolt hatás

A program ezen elemekre elsősorban a 3. prioritásban a mikrotérségi felzárkóztató programok keretében reagál. Az ott körvonalazott helyi projektek egyértelműen a társadalmi és gazdasági felzárkóztatást célozzák a helyi adottságokra és sajátosságokra alapozva. Kiemeljük, hogy bár az esélyegyenlőség kérdésköre nincs nevesítve, a kapcsolódó beavatkozások tartalma alapvetően klasszikus esélyegyenlőségi célokat szolgálnak. Nagyon fontos szem előtt tartani, hogy az egyes településeken jelentkező társadalmi és területi szegregációk szakszerű megoldásokkal kezelve legyenek. A korábbi időszak fejlesztési programjaiban ezek nem jelentek meg, pozitív fejlemény, azokat a konfliktusokat, melyek bizonyos fejlesztések gátjai is lehetnek, kezelni kívánja a fejlesztési program.

3.1.6 A helyi kultúra fejlődésére gyakorolt hatás

A helyi kultúra mint olyan, eleve kérdéses fogalom: mi a része, melyik hagyomány tartozik bele és melyik nem. A tervben önmagában is megjelenik a kulturális infrastruktúra-fejlesztése illetve a Veszprém-Balaton 2023 EKF program kapcsán, azonban számos egyéb intézkedés keretében is teret kap a téma: helyi termék-fejlesztések, borászat fejlesztése, a társadalmi megújulás beavatkozásainál.

Gazdasági szempontok:

3.2.1 A természeti erőforrásokra / vízgazdálkodásra gyakorolt hatás

A terv egyes beavatkozásainak hatása a természeti erőforrásokra több esetben ellentmondásos. Az infrastrukturális fejlesztések egyértelműen nagy mértékben használják ezeket, így természetvédelmi szempontból közelítve károsan hatnak egy-egy elemre. Pozitív elem, hogy minden infrastrukturális beruházást célzó beavatkozás mellett megjelenik a mértéktartó fejlesztés igénye, és a természeti környezet, az ökológiai állapot megóvásának célja. A klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás javítását célzó prioritás előremutató, a természeti erőforrások védelmét aktívan, a támogatáspolitikai eszközeivel is elő kívánja segíteni.

A Balaton, mint természetes vízfelület, mint természeti erőforrás minősége az egész fejlesztési terv alapja, hiszen annak minősége határozza meg a térség alappotenciálját. A vízgazdálkodásra ennek megfelelően hangsúlyos szerepet szán a program, ami a korábbi időszakban nem így volt.

3.2.2 Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére gyakorolt hatás

A helyi gazdaságfejlesztés bizonyos elemei szerepelnek a tervben, azonban a kereskedelem és az ipar nem a leghangsúlyosabbak – köszönhető ez a térség sajátos arculatának is. Az egyes vállalkozásfejlesztési beavatkozások mindenképpen hatással lehetnek az ipar egyes ágainak területi szerkezetére, azonban féltő, hogy a fejlesztések továbbra is a kiemelt, nagyobb, fejlettebb településeken valósulnak majd meg.

3.2.3 A mezőgazdaságra / erdőgazdálkodásra gyakorolt hatás

A korábbi időszakhoz képest a két tématerület jóval hangsúlyosabbá vált a fejlesztési programban. A mezőgazdaság külön prioritásként szerepel, míg az erdőgazdálkodás az erőforrásvédelemmel kapcsolatos intézkedésben került kifejtésre. A dokumentumok utalnak arra, hogy a két ágazat támogatásának hangsúlyosabbá tételére elsősorban a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás igénye miatt van szükség. A mezőgazdaságnál elsősorban a vidékfejlesztési elemek jelennek meg, ami a térség profilját tekintve természetes és helyénvaló.

3.2.4 Az idegenforgalomra gyakorolt hatás

Az idegenforgalom az egész terven fő profilként vonul végig, mint a fejlesztések és a fejlődés egyik fő letéteményese. Ez a térség ismeretében helyénvaló, és pozitívum, hogy a korábbi, 2014-2020 közötti tervekhez képest nagyobb figyelmet kapnak a turizmust kiszolgáló háttérszolgáltatások, amelyek a háttértelepüléseken is generálhatnak gazdasági – társadalmi mozgásokat. Üdvözlendő, hogy megjelenik az overtourism jelenség kockázata, ezáltal pedig a volumenében, területhasználatában és ökológiai zavarásában is mértéktartó turizmus igénye. Kedvezőnek ítéljük az ágazati intézményrendszerrel kapcsolatos javaslatokat is, azonban kérdés, hogy 6.3 intézkedésben rögzített térségi szervezetrendszer miként illeszthető a hazai ágazati intézményrendszerbe.

3.2.5 A térség versenyképességére gyakorolt hatás

A terv nem foglalkozik kiemelten azzal, hogy a Balaton esetében valóban egy Magyarországon egyedülálló térséggel van dolgunk, amely módot és lehetőséget adhatna arra, hogy bizonyos alternatív területfejlesztési beavatkozások mintaterülete legyen. A 9. prioritásban azonosíthatóak ilyen jellegű, intézményi partnerségi törekvések, azonban ezek versenyképességi hatásait nem elemzi a dokumentum. Az egyes beavatkozások abban az esetben tudnak a térség versenyképességéhez hozzájárulni, amennyiben a kedvezményezettek projektjeit egy térségi hozzáértő és elfogadottsággal bíró szervezet koordinálja. A térségi felelősséggel felruházott szervezet kiküszöbölheti a megyei vagy térségi párhuzamosságokat, és segítheti a szinergiák megteremtését is.

3.2.6 Foglalkoztatásra gyakorolt hatás

A foglalkoztatás társadalmi dimenzióira az előzőkben már kitértünk. A gazdaság oldaláról vizsgálva egyes beavatkozások, amennyiben alternatív, újszerű módokat alkalmaznak – és erre a térség sajátos jellege lehetőséget ad – sikeres kezdeményezésekhez vezethetnek. Ilyenek lehetnek például az ösztöndíj programok, az életpálya-modellek, a lakhatási támogatások.

3.2.7 A műszaki infrastruktúra hálózatra gyakorolt hatás

Egyes beavatkozások konkrétan fogalmazzák meg a műszaki infrastruktúra hálózatok fejlesztését a közút és a vasút tekintetében. Ez arra utal, hogy a térség és a közlekedésfejlesztés központi szervei között folyamatos az egyeztetés, a korábbi tervekben szereplő konkrét projektek is jó arányban valósultak meg. A repülőtéri infrastruktúra fejlesztése inkább körvonalazott, kevésbé konkrét. Célszerű volna erre nagyobb hangsúlyt fektetni, ugyanakkor vélhetően kérdés, hogy pl. a Hévíz-Balaton Airport milyen fejlesztéseket tervez, azokat kommunikálja-e, megosztja-e térségi szinten.

3.2.8 Az energiaellátásra gyakorolt hatás

A tervben nem jelennek meg konkrétan, csak áttételesen az energiával kapcsolatos fejlesztések. Érdekes volna megvizsgálni, hogy miként lehet csökkenteni a fajlagos költségeket, amelyek bizonyára magasabbak, mint az ország más területein, hiszen itt a kiépített teljes kapacitás az őszi-téli időszakban csak részlegesen van kihasználva, azonban a fenntartása ekkor is pénzbe kerül. Itt jöhetne be az alternatív energiák felhasználásának lehetősége, ami azonban már egy más, szakmai operatív program feladata.

3.3 Beazonosítható kiemelten pozitív társadalmi-gazdasági hatások

A széles spektrumot átfogó, a térségi igényekhez és szükségletekhez alkalmazkodó, de a területpolitikai szaktudást integráló támogatáspolitikai javaslatcsomag révén új impulzust kaphat a térség. Mind a vállalkozói, mind a civil, mind a közszolgáltatási, állami szektor, mind pedig egyes társadalmi csoportok igényei megjelennek, ami pozitívan hathat a térség gazdasági életére is, illetve a helyi társadalom jólétére, identitására. A tervezett turisztikai szolgáltatási diverzifikáció, a mezőgazdasági támogatások, a K+F+I, a körforgásos gazdaságra való áttérés és a kreatív ipar támogatása révén megvalósulhat a több lábbon állás, illetve a szezonális kiküszöbölése, ami a munkahelyek számára, minőségére és a beáramló jövedelem nagyságára is hatással lehet.

A jól szervezett közösségi, partnerségi fejlesztések révén is javulhat a helyi társadalom jóléte, a helyi, térségi konfliktusok kezelése megoldhatóvá válik. Ez hosszú távon hozzá járulhat a helyben maradáshoz, a térség vonzerejéhez, a helyi vállalkozói szellem erősödéséhez. A népességmegtartó-képességet javítását célzó intézkedés innovatív tartalma mind térben, mind pedig a társadalom teljes vertikumában olyan beavatkozási irányokat fogalmaz meg, melyek megvalósulása érdemi pozitív társadalmi-gazdasági hatásokat generálhat a hétéves programcikluson belül is. Hosszútávon az is pozitív társadalmi-gazdasági hatás lehet, hogy a program nem a gazdasági növekedésre fókuszál, hanem

elsősorban az erőforrások védelmére annak érdekében, hogy évtizedek múlva is érdemes legyen a Balaton régióban élni és dolgozni.

3.4 Beazonosítható kiemelten negatív társadalmi-gazdasági hatások

Nem érzékelhető kiemelt negatív hatás. Veszélyt látunk abban, hogy az egyes intézkedések elaprózottsága révén, nem megfelelően koordinált programfinanszírozás mellett megnővekedhetnek az egyenlőtlenségek a partmenti és háttértelepülések között, ami viszont további társadalmi feszültségekhez vezethet. Emellett egy esetleges központosított programmegvalósítás esetén csorbulhat a térségi tervek és tervezők eredeti szándéka. Fontos ezért a támogatások minél inkább helyi menedzsmentje, vagy ha ez nem lehetséges, akkor a helyi potentátok bevonása a döntési mechanizmusokba.

4. Összegzés

A koncepció, stratégia és operatív program számos olyan célt és beavatkozás fogalmaz meg, amely a szakszerű helyi/térségi lebonyolítás által hozzájárulhat a Balaton térség versenyképességének növekedéséhez, a térség hosszútávú fenntarthatóságához, az életminőség javulásához és a népességmegtartó-képesség növekedéséhez. Ezzel együtt érzékelhető, hogy a fejlesztési program hangsúlyai a környezeti-ökológiai fenntarthatóság irányába és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás tolódtak el, ami a térségi környezeti értékeinek ismeretében, valamint a térségi társadalom és gazdaság környezeti állapottól való függése miatt indokolt.

A program megvalósítása során javasoljuk az alábbi szempontok és elvek érvényesítését, szem előtt tartását:

- A fejlesztéspolitikai döntések meghozatala során mindvégig térségben kell gondolkodni, a döntések térbeli (kölcson)hatásait mindvégig mérlegelni szükséges.
- Szükséges a Balaton, mint víz és ökológiai rendszer jó állapotának megőrzése, minden döntést ennek függvényében kell meghozni;
- A demográfiai kihívásokat komplex és innovatív programokkal szükséges kezelni annak tudatában, hogy érdemi hatásuk vélhetően hosszú távon mérhető;
- A térségben érdekelt intézményeknek, civil aktoroknak, gazdasági csoportoknak elemi érdeke, hogy a térségben organikus módon, illetve döntések hatására kialakuló konfliktusok partnerségi viszonyok között kezeltek legyenek;
- A harmonikus fejlődés érdekében 2021 után kiemelt figyelmet és fejlesztési forrást kell biztosítani a háttértelepüléseknek, hogy a területi különbségek ne árnyékolják be egyes fejlesztések eredményeit.

1. sz. melléklet A Balaton Kiemelt Térség Stratégiai és Operatív Programja (2021 – 2027) – társadalmi-gazdasági hatásmátrix

	Elemzett témakörök, dimenziók						
<i>Elemzett priorítás és intézkedés</i>	Jövedelemáramlás	Tudás- és információ áramlás	Döntéshozatali kompetencia	Befektetői, termelői magatartások	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény	Termelői, fogyasztói magatartások	Társadalom életminősége
1. Víz és infrastruktúra	1	1,7	0,3	1,7	1	0,6	1,7
1.1 Vízgazdálkodás, vízügyi infrastruktúra-fejlesztés	1	2	1	1	1	0	1
1.2 Közüzeti infrastruktúra-fejlesztés	1	2	0	2	1	1	2
1.3 Integrált településfejlesztés	1	1	0	1	1	1	2
2. Természet és klímavédelem	0,5	2	0,25	-0,5	0,75	-0,75	1
2.1 Természetvédelem	0	2	0	-1	1	-1	2
2.2 Klímavédelem	1	2	1	0	0	-1	1
2.3 Erőforrásvédelem	1	2	0	0	2	0	1

	Elemzett témakörök, dimenziók						
<i>Elemzett prioritás és intézkedés</i>	Jövedelemáramlás	Tudás- és információ áramlás	Döntéshozatali kompetencia	Befektetői, termelői magatartások	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény	Termelői, fogyasztói magatartások	Társadalom életminősége
2.4 Tájvédelem	0	2	0	-1	0	-1	0
3. A térségi népességmegtartó képesség fejlesztése	1,4	1,4	0,6	1	1,6	0,4	2
3.1 Lakhatási, otthonteremtési programok	2	1	0	1	1	1	2
3.2 Oktatás, ösztöndíjak	2	2	1	2	2	0	2
3.3 Foglalkoztatási programok, életpályamodellek	2	1	0	1	2	0	2
3.4 Társadalmi felzárkóztatás	1	1	1	1	2	0	2
3.5 Közösség és közösségi terek fejlesztése, térségi identitás erősítése	0	2	1	0	1	1	2
4. Gazdaságfejlesztés	1,66	2	0,33	1	1,66	1	0,66

	Elemzett témakörök, dimenziók						
<i>Elemzett prioritás és intézkedés</i>	Jövedelemáramlás	Tudás- és információ áramlás	Döntéshozatali kompetencia	Befektetői, termelői magatartások	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény	Termelői, fogyasztói magatartások	Társadalom életminősége
4.1 Helyi, térségi tudásbázisokhoz és adottságokhoz kapcsolódó, innováció orientált üzleti infrastruktúra-fejlesztés	2	2	0	1	2	1	1
4.2 Kézműves és kreatív ipar fejlesztése	2	2	0	1	1	1	0
4.3 Vállalkozások fejlesztése	1	2	1	1	2	1	1
5. Közlekedésfejlesztés	0,5	1	0,75	0,75	1,25	0,25	2
5.1 Elérhető Balaton további intézkedései és kiterjesztése az üdülőkörzetre	1	0	0	1	2	0	2
5.2 Kombinált közlekedési módok,	0	1	2	1	1	1	2

	Elemzett témakörök, dimenziók						
<i>Elemzett prioritás és intézkedés</i>	Jövedelemáramlás	Tudás- és információ áramlás	Döntéshozatali kompetencia	Befektetői, termelői magatartások	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény	Termelői, fogyasztói magatartások	Társadalom életminősége
tarifaközösség, közlekedési szövetség							
5.3 Lokális forgalomcsillapítási megoldások, mikromobilitás	0	2	1	0	1	0	2
5.4 A háttértelepülések elérhetőségének javítása	1	1	0	1	1	0	2
6. Turizmusfejlesztés	2	1,66	0,66	1	1	1	0,33
6.1 Attrakciófejlesztés	2	1	0	1	1	1	0
6.2 Szálláshely és szolgáltatásfejlesztés	2	2	0	1	1	1	0
6.3 Turisztikai menedzsment rendszer fejlesztése	2	2	2	1	1	1	1

	Elemzett témakörök, dimenziók						
<i>Elemzett prioritás és intézkedés</i>	Jövedelemáramlás	Tudás- és információ áramlás	Döntéshozatali kompetencia	Befektetői, termelői magatartások	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény	Termelői, fogyasztói magatartások	Társadalom életminősége
7. Mezőgazdaság, helyi termékek	1,66	1	0,66	1,66	1	2	0,66
7.1 Mezőgazdaság, helyi termékek	1	1	1	2	1	2	1
7.2 Szőlészet-borászat fejlesztése	2	1	1	2	1	2	1
7.3 Halgazdálkodás, halfogyasztás	2	1	0	1	1	2	0
8. Egészségfejlesztés	1,25	1,25	0	1	1,25	1,25	1
8.1 Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése	1	1	0	1	1	0	2
8.2 Időskori ellátások és szolgáltatások fejlesztése	2	1	0	2	1	2	1
8.3 Rehabilitációs szakellátások és szolgáltatások fejlesztése	2	1	0	1	2	2	0

	Elemzett témakörök, dimenziók						
<i>Elemzett prioritás és intézkedés</i>	Jövedelemáramlás	Tudás- és információ áramlás	Döntéshozatali kompetencia	Befektetői, termelői magatartások	Hosszú távon stabil gazdasági teljesítmény	Termelői, fogyasztói magatartások	Társadalom életminősége
8.4 Szemléletformálás, egészséges életmód iránti elköteleződés	0	2	0	0	1	1	1
9. Térségi kohézió erősítése	0,66	1,66	2	0,33	0,66	0	1
9.1 A térségi integráció kiterjesztése	1	2	2	1	1	0	2
9.2 Szervezetfejlesztés	1	2	2	0	0	0	1
9.3 Térségi fejlesztési alap	0	1	2	0	1	0	0